

50 JAAR „ARBORICULTURA” – 60 JAAR R.M.T.S.
12 DECEMBER 1958

Feiten

Ter gelegenheid van ons jubileum hebben de volgende personen zitting willen nemen in het ere-comité:

Ir. A. W. van de Plassche, Directeur-Generaal v. d. Landbouw, Voorzitter.

Ir. F. W. Honig, Directeur van de Tuinbouw.

Ir. B. K. Bartelds, Inspecteur van het Tuinbouwwonderwijs.

Mr. Dr. E. P. Verkerk, Burgemeester van Boskoop.

G. J. van Noordt, Voorzitter Commissie van Toezicht.

P. A. Colijn, Oud-Burgemeester van Boskoop, Erelid van „Arborecultura“.

Ir. C. Ph. Moerlands, Oud-Directeur der School, Erelid van „Arborecultura“.

O. J. Loggers, Oud-Vertegenwoordiger „Arborecultura“ in Indonesië.

Dr. Ir. I. Rietsema, Erelid van „Arborecultura“.

Dr. E. F. Jacobi, Oud-Directeur der School, Erelid van „Arborecultura“.

A. N. Ballego, Erelid van „Arborecultura“.

DE SCHOOL.

Commissie van Toezicht:

1. G. J. van Noordt, voorzitter
2. Th. Brans
3. A. N. Ballego
4. S. G. A. Doorenbos
5. Th. Klijn
6. H. Roeters van Lennep
7. G. Slootjes
8. Mr. Dr. E. P. Verkerk

Vaste leraren, verbonden aan de R.M.T.S.:

Ir. C. Dorsman, Directeur
F. W. Vijgen, Onderdirecteur
Ir. J. Th. Boxman
Drs. P. J. S. van Dijk
Ir. H. Egberts
P. Geurtsen
A. J. v. d. Graaf
Ir. E. E. Harmsen
A. J. Oortgiesen
Ir. L. H. Vreeling
P. J. Wever

Tijdelijke leraren, verbonden aan de R.M.T.S. en de H.O.T.A.:

W. C. J. Boer
M. Booy
Mevr. E. Braam-Rombeek
Ir. H. Doing-Kraft
J. H. Groenewegen
J. T. Manneke
J. Meyers
Mevr. C. Ploos van Amstel
J. A. Quint
J. J. Schipper
A. H. van Velze

Amanuensis-conciërge:

G. Bekker
L. H. Rietveld

Administrateur:

N. C. den Uyl

Hoofdbestuur „Arborecultura“:

Th. H. H. Chr. Klumper, Voorzitter, Rozenlaan 14, Boskoop

Th. Brans, Vice-Voorzitter, Biezen 70, Boskoop

C. G. Bulk, Secretaris, Rozenlaan 31, Boskoop

H. Wolters, Penningmeester, Reyerskoop 105, Boskoop

Bibliothecaris: P. Hardijzer, Wilhelminalaan 53, Boskoop

Commissarissen: A. N. Ballego, Hofbrouckerlaan 20, Leiden

S. G. A. Doorenbos, Laan van Poot 184, Den Haag

H. J. Grootendorst, Burg. Colijnstraat 106, Boskoop

Jan B. B. Tromp, Rozenlaan 13, Boskoop

O. J. Loggers, Rosariumlaan 55, Driebergen

A. J. Schoemaker, Valkenburgerlaan 75, Boskoop

Leerlingenbestuur „Arborecultura“:

Jan Kalff, Voorzitter, woonschip „Drammedoris“, Otweg, Boskoop

E. Hölscher, Vice-Voorzitter, Julianaplein 29, Boskoop

André van den Eerenbeemt, Secretaris, Rozenlaan 60, Boskoop

Ronald Polak, Penningmeester, Nieuwstraat 119, Boskoop

Chiel Smit, Sportcommissaris, Rozenlaan 27, Boskoop

Ad. Veerman, Red. „Cultor“, Prins Hendrikstraat 3, Boskoop

Mej. Ine Arends, Bibliothecaresse, Puttekade 27, Boskoop

Ere-leden:

Ir. C. Ph. Moerlands, Oud-Dir. der School, St. Elisabeth's Rustoord, Grave

P. A. Colijn, Oud-Burgemeester van Boskoop, Vosmaerlaan 16, Hilversum

Dr. Ir. I. Rietsema, Oud-Bestuurslid, Directeur R.K. Tuinbouwschool, Breda

A. N. Ballego, Oud-Voorzitter, Hofbrouckerlaan 20, Oegstgeest

Dr. E. F. Jacobi, Oud-Directeur der School, „Artis“, Amsterdam

F. W. Vijgen, Onderdirecteur der School, Valkenburgerlaan 71, Boskoop

Ir. E. E. Harmsen, leraar R.M.T.S., Valkenburgerlaan 41, Boskoop

Contributie:

Gewoon lid: minimum f 5,— per jaar

Donateur: minimum f 2,50 per jaar

Adspirant-lid: minimum f 2,50 per jaar

Lid voor het leven: minimum f 50,— ineens

Entréegeld: minimum f 1,—

Gironummer 192952 t.n.v. Penningmeester „Arborecultura“, Boskoop

Arboricultura - vroeger en nu.

Een jubileum herdenken betekent een terugblik werpen.

Bij een jubileum van een vereniging als Arboricultura gaan daarom als vanzelf onze gedachten er naar uit, hoe die vereniging ontstaan is, hoe zij groeide en bloeide om te worden zoals wij haar nu kennen; de vereniging van oud-leerlingen en leerlingen van de Rijks-Middelbare-Tuinbouwschool te Boskoop, met meer dan vijfhonderd leden, verspreid over de gehele wereld.

Omdat wij niet alleen het gouden jubileum van Arboricultura doch ook het zestig-jarig bestaan van de School herdenken, kunnen wij daaruit vanzelf concluderen dat het 10 jaar geduurd heeft, voordat men het nut en de noodzaak inzag de oud-leerlingen en de leerlingen van de toenmalige Rijkstuinbouwwinterschool in een Vereniging tesamen te brengen.

Nu moeten we echter de School van vroeger niet vergelijken met de school van nu. Slechts enkele leerlingen bezochten de School en zij werden door de Boskoopse ingezetenen maar met meelijwekkende blikken gevolgd. De tijd was immers nog niet aangebroken dat iedere tuinbouwer verplicht is zich ten minste een minimum aan theoretische kennis te verwerven. De waardering van tuinbouwonderwijs, tuinbouwvoorlichting en tuinbouwkundig onderzoek heeft zich in de loop van de laatste jaren enorm gewijzigd, zeer ten voordele trouwens van de beoefenaars van de speciale tak van tuinbouw, die in het centrum Boskoop wordt bedreven.

Op 3 december 1908 werd de vereniging opgericht, eerst uitsluitend als een gezelligheidsvereniging (sociëteit) doch al spoedig werden ook lezingen georganiseerd.

De Koninklijke Goedkeuring dateert van 15 februari 1911. Een euvel, dat de vijftig jaren, die Arboricultura bestaat zich steeds herhaalde, bezorgde de jonge vereniging in de beginjaren de grootste moeilijkheden nml. het bedanken voor het lidmaatschap na het verlaten van de School en Boskoop. Op de Algemene Vergadering van 31 januari 1913 wordt de heer N. F. Weyer († 1948) als voorzitter gekozen, een naam die we in latere jaren veelvuldig zullen tegenkomen.

Op de Algemene Vergadering van 2 december 1914 moet echter wederom een nieuwe voorzitter gekozen worden. Begrijpelijk is de defaitistische toon: „Hij deelt mede dat 3 december de Vereniging 6 jaar zal bestaan en dat er in die tijd 6 voorzitters zijn geweest. Nu spreekt hij de hoop uit, dat de Heer ten Hooft nu eens 6 jaar achtereen het Voorzitterschap zal waarnemen.”

7 maart 1916 is een dieptepunt in het verenigingsleven.

Een circulaire wordt aan alle leden en begunstigers toegezonden met de mededeling dat de vereniging voorlopig op non-activiteit gesteld wordt.

Dit op non-actief stellen heeft tot de viering van het zilveren Arborifeest in 1923 geduurd. De grote verdienste van Nico Weyer is het, dat hij de slapende vereniging dusdanig wakker schudde, dat niet alleen het feest een groot succes werd, doch ook het enthousiasme na het feest bleef voortbestaan.

Niet onvermeld mag blijven dat dit laatste voor een groot gedeelte het werk was van de in 1933 gekozen sekretaris de heer Th. Brans, die bijzonder goed met de jaarlijks wisselende leerlingenbesturen kon samenwerken.

De in navolging van 1923 regelmatig gehouden reünies waren een begrip voor Boskoop en een trefpunt van de oud-leerlingen. Deze reünies werden steeds gevolgd door een

Feestcommissies:

Pers. Jan B.B. Tromp, Voorzitter
Ir. E. E. Harmsen
C. G. Bulk

Ontvangst en Lunch.
Th. Brans, Voorzitter
H. J. Grootendorst
H. Wolters

Decoratie.
A. J. Schoemaker, Voorzitter
J. Kalff
J. van Oostrom
J. Kortmann

Slaapgelegenheid.
H. Wolters, Voorzitter
W. Hoogendoorn

Fakkeloftocht.
P. Hardijzer, Voorzitter
Ch. Marchant
H. van Oyen

Feestavond.
Th. H. H. Chr. Klumper Voorzitter
Ir. L. H. Vreeling
J. Kalff
C. G. Bulk

Feestorgaan.
Jan B. B. Tromp, Voorzitter
J. Hage
Ad. Veerman
H. van Oyen

daverend lustrumfeest, verzorgd door de afdeling leerlingen. De feesten van 1938 en 1948 zullen al degenen die ze meemaakten onvergetelijk blijven.

Herinnert U zich nog „De Koning van Likkie, die heeft pot-verdikkie, geen vlees of geen spek meer in de pot” uit de Jubileumrevue van 1938 of Jaap Hage met een echte, levende geit op het toneel in „De Schouwburg” te Gouda in 1948? Nu, in 1958 begint de vereniging een respectabele ouderdom te krijgen. Zij is de kinderjaren ontgroeid, doch krijgt jaarlijks een jeugd-injectie door de toetreding van steeds maar weer nieuwe leerlingen. En dit is goed zo.

Arboricultura is de vereniging van oud-leerlingen en leerlingen van de RMTS te Boskoop. Gelukkig is het steeds maar een enkeling van de leerlingen, die meent zich aan het lidmaatschap te moeten onttrekken. Begrijpelijk is het, dat velen zich als lid afmelden na het verlaten van de School en Boskoop. Begrijpelijk, omdat in die eerste jaren iedere verdien-de gulden er één is. Bij de viering van ons gouden Jubileum spreek ik mijn vreugde erover uit, dat velen weer tot hun oude jeugdliefde „Arboricultura” zijn teruggekeerd. Wij beloven U, dat het oude, getrouwe Arboriblad Umethaar „Personalia” over de gehele wereld zal blijven volgen, waardoor het innige contact, dat we steeds met de School onderhouden, ook U ten goede zal komen.

Daarom, Arborivrienden, vieren wij nu gezamenlijk ons Gouden Jubileumfeest als afsluiting van wat was en met veel vertrouwen voor een goede toekomst van Arboricultura en al haar leden.

Th. Klumper

Programma feestelijkheden

- 10.30 – 12.30 uur: Reunie in hotel „Florida” te Boskoop.
12.30 – 14.30 uur: Lunch in „Florida”.
15.00 – 16.00 uur: Onthulling van „De Geit” voor de school. (Ontwerp Ton Ordody, Voorburg.)
16.30 – 18.00 uur: Ontvangst ten gemeentehuize door het gemeentebestuur van Boskoop, waar de directie der school en het bestuur van „Arboricultura” zullen recipiëren.
19.30 – 20.30 uur: Fakkeloptocht.
20.30 uur: Feestavond in „Florida” – BAL NA!

Onze twee nieuwe ereleden.

Indien het bestuursvoorstel, dat U voorgelegd zal worden op de bijzondere algemene vergadering, te houden op de feestdag 12 december 1958 om 12 uur 's middags, aangenomen wordt, krijgt de vereniging twee uiterst verdienstelijke ereleden in haar midden.

Th. Brans (1923)

Moet ik Theo Brans nog bij U inleiden? Brans en Arbori zijn voor zeer vele oud-leerlingen één begrip. Zonder overdrijving mag men zeggen: „De heer Brans is het meest verdienstelijke lid, dat de vereniging ooit heeft bezeten”.

Tot hoofdbestuurslid gekozen en direct tot secretaris benoemd op de algemene vergadering van 27 april 1933, maakt de heer Brans nu 25 jaren achtereen lid van het hoofdbestuur uit. En 25 jaar achtereen is hij de vraagbaak geweest van het jaarlijks wisselende leerlingenbestuur, maar ook het vaste steunpunt voor zijn mede-hoofdbestuursleden.

Sedert 1938 heeft ondergetekende van zeer nabij de Heer Brans als hoofdbestuurslid meegemaakt en al die jaren heeft Brans met veel inzicht, tact en enthousiasme zijn werk (en meer dan dat) voor Arbori gedaan.

Tesamen met voorzitter Weyer organiseerde hij het zeer geslaagde lustrumfeest van 1938 in gebouw „Flora” tegenover het station in Boskoop.

Tesamen met de voorzitters H. G. Dekens en A. N. Ballego leidde hij Arbori door de moeilijke oorlogsjaren en nam tenslotte op de algemene vergadering van 18 februari 1946 het voorzitterschap op zich.

Als een geboren leider organiseerde hij de grootse feesten van 10 jaar geleden. Door gebrek aan zaalruimte in Boskoop waren wij voor de feestavond op Gouda aangewezen. Onvergetelijk zal de vlotte organisatie blijven van het vervoer Boskoop-Gouda en retour.

Eenmaal slechts heeft de heer Brans ons met een zeer groot, vrijwel onoplosbaar probleem laten zitten, n.l. toen hij in

het voorjaar van 1955 op doktersadvies de wens te kennen gaf als voorzitter af te treden en wij iemand moesten zoeken, die hem kon vervangen.

Uiteindelijk heeft ondergetekende, hoewel het tegendeel van een vlot redenaar, het voorzitterschap op zich genomen, doch onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat dhr. Brans als vice-voorzitter in het hoofdbestuur zitting zou blijven houden.

Theo, geheel Arboricultura is je dankbaar voor al het werk, dat je voor de vereniging gedaan hebt en nog steeds doet en namens geheel de vereniging spreek ik de hoop uit, dat de combinatie erelid-vice-voorzitter in jouw persoon nog jaren zal blijven voortbestaan.

G. J. van Noordt (1912)

In hem willen wij niet alleen zien de voorzitter van de Commissie van Toezicht, doch vooral de bovenmate sympathieke figuur, die met zijn echtgenote op geen enkel Arborifeest ontbreekt.

De heer van Noordt is een persoonlijkheid: er gaat van hem iets uit, dat slecht nader te definiëren is, doch dat men hem aanziet. Hoewel geen bestuurslid van de vereniging zijn er weinigen, die Arbori zo goed gezind zijn en nooit hebben wij dan ook tevergeefs een beroep op zijn medewerking of steun gedaan.

Wij prijzen ons dan ook gelukkig, dat de vereniging op de dag van haar Gouden Jubileum haar dank kan betuigen door het aanbieden van het ere-lidmaatschap.

Daar de heer van Noordt in 1946 als lid van C. v. T. benoemd werd en gelijk door deze commissie tot voorzitter werd gekozen, zal hij momenteel ongeveer 12½ jaar lid zijn. Een reden te meer om hem onze beste wensen voor een lange en gelukkige toekomst aan te bieden.

Th. Klumper

Agenda

buitengewone algemene ledenvergadering

op vrijdag 12 december 1958 om 12 uur 's-middags in hotel „Florida” te Boskoop.

Als enig punt van de agenda stelt het bestuur voor om de leden

Th. Brans te Boskoop en G. J. van Noordt te Boskoop als erelid te benoemen.

De heer van der Graaf geeft les in motorenkennis

Inleiding.

De wereld verandert en wij veranderen met haar. Het is geen wonder, dat de soms adembenemend snelle vaart der geschiedenis ook onze Tuinbouwschool en ons Proefstation in de laatste 10 jaren niet onberoerd liet. Voortdurende aanpassing was geboden om niet achter te blijven. Dat wijzigingen spanningen veroorzaken, is onvermijdelijk. Vooral bij instellingen voor onderwijs en onderzoek is het gevaar niet denkbeeldig, dat deze spanningen ontwrichtend werken. Zeker hebben zowel onze school als het proefstation in het afgelopen decennium aan dit gevaar blootgestaan ondanks het pogen om steeds het goede uit het verleden zoveel mogelijk te behouden. Wanneer ik mij thans afvraag waarom, ondanks de vele wijzigingen, zowel school als proefstation toch in velerlei opzicht hun oude sfeer en karakter in de goede zin des woords konden behouden, dan is dit naar mijn overtuiging vooral te danken aan het lerarencorps en de staf van het proefstation. Door zich steeds vol overgave en in grote samenwerking aan hun taak te wijden, wisten zij de ontstane spanningen op te heffen. Moge deze welhaast persoonlijke sfeer, waardoor allen die onze school verlieten zich verbonden weten, in de toekomst gehandhaafd blijven.

De Rijks Middelbare Tuinbouwschool.

De gebeurtenis, die onze school in de afgelopen jaren wel de grootste zorgen bracht, was het geheel weg vallen van Indonesië als arbeidsveld voor onze leerlingen. Voor velen van hen betekende dit een minder zekere toekomst. Voor onze oud-leerlingen, die daar reeds een bestaan hadden gevonden en moesten repatriëren, was het een zeer bittere ervaring. Onze

school ondervond een sterke daling van het aantal leerlingen voor de tropische richting. Daarom was bezinning op de leerstof, in velerlei opzicht speciaal gericht op Indonesië, noodzakelijk. Dat vele oud-leerlingen de laatste jaren met goed gevolg in andere verre landen een positie konden verwerven stemt tot dankbaarheid. Dit resultaat is uiteraard in de eerste plaats bereikt door hun persoonlijk doorzettingsvermogen. Toch is het voor ons tevens een aanwijzing dat het onderwijs aan onze school zich in goede richting heeft ontwikkeld en dat de karaktervorming, die ons onderwijs ook (ongemerkt) geeft, goede vruchten afwerpt. De laatste tijd hebben wij, gestimuleerd door de contacten die dit jubileum met zich brengt, ons in het bijzonder afgevraagd hoe onze school meer steun aan oud-leerlingen in het buitenland kan geven. Daartoe zal in de eerste plaats een nieuw engels diploma met korte toelichting betreffende het karakter van onze school worden gedrukt. De tekst hiervan zal in het volgende Arborinummer gepubliceerd worden. Daarnaast is een stencil in het engels opgesteld, waarin het onderwijs meer uitvoerig wordt besproken. Beide papieren zullen tegen kostprijs bij de school verkrijgbaar zijn.

Daarnaast zullen alle oud-leerlingen in den vreemde binnenkort een adressenlijst ontvangen van collega's, die eveneens in het betrokken land zijn gevestigd. Moge hierdoor het onderlinge contact versterkt worden! Tenslotte ligt het in de bedoeling in ieder land een „vertegenwoordiger“ van onze school te zoeken, om het contact met de school te verstevigen. Gaarne doe ik hier reeds een beroep op Uw medewerking.

Een tweede ontwikkeling, die grote invloed had op onze school, was het voortdurend voortschrijden van wetenschap en techniek op tuinbouwkundig gebied. Niet alleen was dit feit op zichzelf al voldoende om ons onderwijs aan te passen; bovendien stegen hiermede voortdurend de eisen, die de toekomstige werkgevers aan onze oud-leerlingen stellen. In 1954 werd daarom na rijp beraad besloten de school 3-jarig te maken, waarbij de voorpraktijk werd verkort tot 8 maanden. Hierdoor was het mogelijk aan vele wensen tot verdieping van het onderwijs tegemoet te komen. Zo kon het vak tuinbouwtechniek in het programma worden opgenomen, terwijl de 14-daagse cursus in tuinbouwtechniek op het Instituut voor Tuinbouwtechniek te Wageningen (die reeds in 1951 facultatief was ingevoerd) thans voor alle leerlingen verplicht is gesteld. Als nieuwe vakken verschenen ook groente- en fruitteelt op het lesrooster, wat vooral voor toekomstige emigranten onder de leerlingen een welkome verbreding van het onderwijs betekent. Het invoeren van het vak cultuurtechniek, dat overal ter wereld in het middelpunt der belangstelling staat, was ook een belangrijke verbetering. Het nieuwe vak „aanleg en onderhoud van beplantingen“ voorzag eveneens in een bestaande lacune.

Bij de tropische richting kon meer aandacht worden besteed aan subtropische cultures. Dat daarnaast vele andere vakken meer uitgebreid behandeld konden worden, spreekt vanzelf. Het volgen van 3 vreemde talen werd verplicht gesteld. Tenslotte was het nu mogelijk in de laatste zomervakantie een praktijk van 2 maanden in het buitenland in te schakelen. Hierdoor wordt de gezichtskring der leerlingen belangrijk verruimd.

Tegelijk met het omschakelen van de school op een 3-jarige cursus werd besloten een eindexamen in te stellen. Hoewel ik de afkeurende blikken van vele oud-leerlingen bij het schrijven van deze mededeling op mij gevestigd voel, bleek toch dit eindexamen, dat voor het eerst in 1957 werd afgenomen, zowel voor de leerlingen als de leraren zeer bevredigend. De noodzaak om de leerstof aan het eind van de cursussamenfattend te herhalen en zwakke plekken alsnog bij te werken, komt het onderwijs ten goede. Daarbij is een eindexamen,

zij het ten koste van menige zweetdruppel, voor de leerlingen een meer bevredigende afsluiting van de school. Bij al deze veranderingen mag onze school dankbaar zijn dat het lerarencorps de gewijzigde koers van het, altijd roerige, schip wist te bevestigen. Zonder iemand te kort te doen, is een woord van bijzondere erkentelijkheid op zijn plaats voor onze onderdirecteur, de heer Vijgen. Het is in het bijzonder aan zijn bedachtzaam beleid te danken geweest, dat alle gevaarlijke klippen werden omzeild!

Het was voor de school een groot verlies toen dr. Jacobi in 1952 ontslag nam als directeur. De oorlogsjaren, waarin het bestaan der school ernstig bedreigd werd, vormden voor hem een uiterst zware periode. Daarna bracht de ontwikkeling in Indonesië nieuwe moeilijkheden. Dat hij desondanks bij zijn vertrek een bloeiende school aan zijn opvolger kon overdragen, is een bewijs van zijn doorzettingsvermogen en inzicht. Vooral zijn voortdurende interesse in het onderwijs en zijn warme belangstelling voor zijn medemensen, zowel leraren als leerlingen maakten hem tot een directeur die bij allen een aparte plaats in de herinnering zal blijven innemen. Met de uitbreiding van het aantal leerjaren was vergroting van het lerarencorps noodzakelijk, zodat aan de school thans 10 vaste leraren zijn verbonden terwijl ook het aantal tijdelijke leraren uitbreiding onderging. De heer Kremer verliet de school in 1950 wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd; helaas overleed deze markante figuur reeds in 1957. Voor het zeer vele, wat hij gedurende zijn langdurige loopbaan voor het onderwijs aan de school deed, zullen wij steeds dankbaar blijven.

Gelukkig bleef bij alle mutaties de kern van het lerarencorps gehandhaafd. Bijzondere vermelding verdient het jubileum van ir. Harmsen, die in 1957 25 jaar als leraar aan onze school was verbonden, wat op uitbundige wijze in het midden van Arboricultura werd gevierd.

Niet ieder zal het bekend zijn, dat de amanuensis-conciërge, de heer Bekker, in 1955 eveneens reeds zijn 25-jarig jubileum aan onze school vierde. Gaarne wil ik deze gelegenheid aangrijpen om namens het gehele lerarencorps mijn grote waardering te uiten voor zijn voortdurende toewijding, waardoor hij ondanks zijn minder goede gezondheidstoestand der laatste jaren steeds een goede gang van zaken wist te verzekeren. In het bijzonder wil ik wijzen op de grote moeite die hij zich, buiten zijn normale werk, heeft getroost om het adressenmateriaal der oud-leerlingen in 1948 en 1958 te verzamelen.

Het aantal leerlingen van onze school liep, vooral na het wegvallen van Indonesië als toekomstig werkgebied, aanvallig sterk terug. De laatste jaren blijft het aantal aanmeldingen voor de eerste klasse vrijwel constant. De leerlingen, die als vooropleiding een MULO-school of een daarmee gelijkwaardige opleiding genoten neemt de laatste jaren in aantal toe. Het blijft te betreuren, dat nog steeds het aantal leerlingen uit Boskoop laag blijft. Ongetwijfeld ziet men in Boskoop de waarde van een brede vorming nog onvoldoende in, waardoor goede kansen voor de jongens worden gemist. Van het aantal leerlingen, dat in de laatste jaren het diploma van de school behaalde, geeft onderstaande tabel een beeld. Een sterke daling deed zich vooral voor bij de tropische afdeling.

jaren	1e kl.	2e kl.	3e kl.	Diploma's	
				Ned.	Trop.
1949	63	44		28	16
1950	72	56		20	29
1951	69	64		21	42
1952	54	54		35	15
1953	54	43		32	8
1954	51	39		30	9
1955	43	42		26	15
1956	48	36			
1957	57	34	34	24	10
1958	50	43	28	21	6

Interessant is het om na te gaan hoe onze emigrerende leerlingen over de wereld uitzwerven. Dat zich hierbij steeds nieuwe mogelijkheden voordoen blijkt o.a. uit de emigratie naar Rhodesia, die nog slechts van de laatste 3 jaren dateert. Dit geeft vertrouwen voor de toekomst.

Bestemmingen der leerlingen 1948-1958

Nederland	210	Afrika (overige delen)	7
Canada	26	Papua	4
Nw. Zeeland	18	Zuid-Amerika	2
Rhodesia	15	Spanje	1
Indonesië	13	Israël	1
Engeland	12	Suriname	1
U.S.A.	12	Frankrijk	1
Australië	8	onbekend en in militaire dienst	49
Zuid-Afrika	7		

Evenals in het verleden zijn wij grote erkentelijkheid verschuldigd aan de Commissie van Toezicht. Hoewel dit college slechts zelden in de openbaarheid treedt, was zijn activiteit ook in de achter ons liggende periode van het grootste belang voor de ontwikkeling van onze school. Alle hervormingsplannen werden kritisch in de Commissie bestudeerd, nieuwe mogelijkheden werden overwogen en steeds stonden de leden klaar om de belangen onzer school te verdedigen.

Gaarne besluit ik dit kort historisch overzicht van de school met een woord van dank tot de vele leerpatroons. Vele malen is reeds gewezen op de grote waarde van de „praktijk op de tuin” voor ons onderwijs. Zonder dit systeem is onze school ondenkbaar. Wij mogen ons gelukkig prijzen, dat wij steeds op de medewerking van zovele Boskoopse kwekers kunnen rekenen. Toen wij in de afgelopen jaren een enkele maal tijdens een kritieke paktijd door het inzetten van de „arbeidsreserve” bestaande uit onze leerlingen een wederdienst konden bewijzen, hebben wij dit gaarne gedaan ondanks de ernstige verstoring van het onderwijs, die hiervan het gevolg was.

„Praktijk op de tuin”

De Hogere Opleiding voor Tuinarchitectuur.

Zo veelbewogen als het bestaan van de school was, zo rustig verliep in het jongste verleden de opleiding voor tuinarchitectuur. Het vertrek van de heer J. P. van Alff stelde ons voor moeilijke problemen. Gelukkig vonden wij in de heren W. C. J. Boer en A. H. van Velze weer leerkrachten, die de leerlingen ten volle wisten te inspireren en doelbewust te leiden. Het zeer geringe aantal leerlingen van deze opleiding blijft een bron van voortdurende zorg. Er is in ons land geen opleiding in tuinarchitectuur (de studie in deze richting aan de Landbouwhogeschool te Wageningen buiten beschouwing gelaten), die de vergelijking met de Boskoopse opleiding kan doorstaan. Dat desondanks en niettegenstaande de goede toekomstmogelijkheden de belangstelling zo gering blijft, is betreurenswaardig.

De Hogere Opleiding voor Tuinarchitectuur aan het werk.

Het Proefstation.

Bleef onze school althans uiterlijk zijn oude vormen behouden, het proefstation onderging in 10 jaar een onherkenbare verandering. Het besef zowel bij de kwekers als bij de overheid, dat verbetering van het onderzoek noodzakelijk is om aan de concurrentie van het buitenland het hoofd te kunnen bieden, was hiervan de oorzaak. Dank zij aanzienlijk grotere geldelijke bijdragen van kwekers, produktschap, gemeente, provincie en rijk kon zowel de materiële als de personele uitrusting van het proefstation worden verbeterd. In 1954 ging de lang gekoesterde wens — een eigen gebouw — in vervulling. Met zijn werkkamers, laboratoriumruimte en vergaderzaal bood deze huisvesting nieuwe mogelijkheden tot het geven van onderwijs aan opleidingscursussen, het houden van lezingen, het ontvangen van bezoekers en verkregen wij bovenal een betere werkgelegenheid voor onderzoekers en assistenten. Ook het museum en de bibliotheek van Arboricultura vonden een gastvrij onderdak in deze nieuwe behuizing. In 1957 werden de weliswaar rustieke maar totaal verouderde kassen gesloopt. Het fraaie nieuwe kassencomplex, waarvan de bouw geheel door het rijk werd bekostigd, is thans

gereed om in gebruik te worden genomen. Deze moderne en doelmatige outillage opent nieuwe mogelijkheden voor het onderzoek en schept gelegenheid het praktisch onderwijs aan de school te verbeteren.

De groei van het onderzoek had ook tot gevolg, dat de oppervlakte van het terrein moest worden vergroot. Op het ogenblik zijn behalve de tuinen achter de school nog een perceel aan de Biezen en op Zuidwijk in gebruik. De totale oppervlakte tuin, inclusief de schoolcollectie, is thans 2.1. HA. In 10 jaar tijds kreeg ons proefstation dus de beschikking over een zeer fraaie uitrusting, die vele vruchten voor de Nederlandse boomkwekerij zal afwerpen.

De staf van het proefstation maakte eveneens een groeiperiode door. Ir. Broertjes kwam als tweede onderzoeker in 1949 in dienst, het aantal assistenten groeide tot 3. Evenals voorheen werkten de assistenten van de voorlichtingsdienst en enige leraren van de school intensief aan het onderzoek mede. Dat ondanks deze vrij geringe personeelssterkte zoveel resultaten konden worden bereikt is te danken aan de grote energie en toewijding waarmede door allen is gewerkt. Het was voor het proefstation een groot verlies toen Mej. S. de Boer, biol.dra. in 1958 een werkkring in Wageningen aanvaardde. Het afscheid, dat haar door kwekers en medewerkers werd bereid, getuigde overduidelijk van aller erkentelijkheid voor hetgeen zij ten bate van de boomkwekerij heeft verricht. Haar opvolger, ir. van Doesburg, wacht een moeilijke maar — mede dank zij de nieuwe kassen — interessante taak.

In 1952 nam dr. Jacobi afscheid als directeur van het proefstation. Op de hechte grondslag door hem gelegd, kunnen wij thans verder bouwen. Het onderzoek draagt nog steeds in velerlei opzicht het karakter dat hij er aan gaf. Aan zijn opbouwend werk heeft het proefstation zeer veel te danken. De groei van het proefstation had tot gevolg, dat in 1954 een statutenwijziging plaats vond, waarbij het bestuur zodanig werd gereorganiseerd, dat hierin alle boomkwekersverenigingen vertegenwoordigd werden. Ons proefstation mag

Het nieuwe gebouw van het proefstation.

Het
nieuwe
kassen-
complex

zich daardoor erop beroemen de enige vereniging te zijn waarin alle boomkwekers-organisaties van ons land verenigd zijn.

Het is geen geheim, dat het dagelijks bestuur een zeer actief aandeel heeft in de leiding van het proefstation. In het bijzonder vroegen de vele veranderingen der laatste jaren veel aandacht en beslissingskracht, die beide vol toewijding werden opgebracht. Een zware slag was echter het overlijden van de heren J. P. Werkman en G. Boer, respectievelijk in 1954 en 1957. Zowel de wijze waarop zij gedurende zovele jaren hun beste krachten aan het proefstation gaven als hun bijzondere persoonlijkheid maakten hen tot vrijwel onvervangbare pijlers onzer vereniging.

Alvorens een kort overzicht te geven van hetgeen in 10 jaren onderzoek werd bereikt, wil ik nog wijzen op de publicaties van het proefstation. Het bleek noodzakelijk de resultaten van het onderzoek op aantrekkelijke en vooral op actuele wijze tot de kwekers te brengen. Het jaarboek onderging dientengevolge een grote verandering: opmaak, lettertype en illustraties werden verbeterd, terwijl grote aandacht werd geschonken aan de leesbaarheid der artikelen. Daarnaast werden enige populaire geïllustreerde folders vervaardigd over onderwerpen van algemene aard ter verspreiding onder onze leden. Zij hadden betrekking op chemische onkruidbestrijding, drainage, bestrijding van bodeminsecten en de pachtwet. Bovendien werd dit jaar in het Boskoops Nieuws- en Advertentieblad de rubriek „Proefstation-Varia” geopend, waarin op praktische wijze wordt gewezen op de toepassing van de gegevens van het onderzoek. Deze rubriek ondervond direct zeer veel belangstelling van de zijde der kwekers. De wijze waarop ir. Broertjes deze publicaties verzorgde, verdient alle lof.

Uit de reeks gegevens, die het onderzoek opleverde, mogen hier tenslotte de belangrijkste punten vermeld worden. Ik vermoed, dat veel hiervan aan de oud-leerlingen van onze

Het leggen van de hoofddrain op een Boskoopse kwekerij.

Berberis candidula. Boven: gestekt onder sproeidoppen.
Onder: gestekt met een mistapparaat.

school in het buitenland, onbekend is. Te weinig van hen profiteren van de steun, die dit onderzoek hun als lid van het proefstation zou kunnen geven.

Het bodemonderzoek bracht een totaal ander inzicht in de eigenschappen van de Boskoopse veengrond. Wateroverlast in de winter en periodiek watergebrek in de zomer bleken ernstige groeiremmingen te kunnen veroorzaken. Bovendien werd de grondbewerking in voor- en najaar ernstig belemmerd. Toepassing van het gesloten drainagesysteem, waarbij

het overvloedige regenwater via zuigdrains en een hoofddrain in een put wordt verzameld en vandaar met een pomp in de sloot gebracht terwijl anderzijds 's zomers water kan worden ingelaten, bleek verrassende resultaten af te werpen. In drie jaar tijds werden in het centrum Boskoop 120 hectaren kwekerij op deze wijze gedraineerd. Volgens een voorzichtige berekening betekent deze toepassing van het bodemkundig onderzoek (het werk van ir. Egberts, leraar aan de school en tevens onderzoeker aan het proefstation) voor Boskoop een jaarlijkse meeropbrengst van f 300.000.— Een afdoend antwoord op de vraag of onderzoek economisch verantwoord is!

De pH- en bemestingsproefvelden leverden vele gegevens, die tot steun dienden voor de bemestingsadviezen, die regelmatig aan de kwekers worden uitgebracht.

Een vraagstuk, dat thans onze aandacht vraagt is de grondverbetering met organisch materiaal bij veen- en zandgronden. Veelbelovende resultaten werden reeds in enkele gevallen bereikt met de toepassing van turfmoalm.

Het stekken bleef evenals voorheen een belangrijk punt van het onderzoek. Zonder overdrijving mag geconstateerd worden, dat de resultaten hiervan een omwenteling in de boomkwekerij hebben veroorzaakt. De samenvattende publicatie „Het stekken van boomkwekerijgewassen” van Mej. S. de Boer, biol. dra., waarin alle gegevens van 1941 tot 1957 werden verzameld, werd het meest gebruikte handboek voor de kweker! De laatste vier jaren werden vele proeven genomen met het stekken onder sproeidoppen en met behulp van mistapparaten. Bij vele heesters en coniferen bleek met deze methoden de beworteling van het stek beter en sneller te verlopen, mits de waterhoeveelheid goed werd geregeld. Het elektronisch blad bleek hiervoor tot nog toe de beste oplossing. Deze nieuwe werkwijze, die vooral voor de gespecialiseerde vermeerderingsbedrijven aantrekkelijk is, vindt langzamerhand in-

Bekleding van een kweekkas met polyvinyldeuk aan de binnenzijde.

gang. Veel onderzoek zal echter nog nodig zijn om het systeem te vervolmaken.

Voor vele gewassen bleek het aanbrengen van een elektrische bodemverwarming in de bak, een zeer gunstige invloed op de beworteling der stekken te hebben. Vooral de laatste tijd wordt deze verbetering, die nu als gaasverwarming met stroom van een laag voltage wordt uitgevoerd, bij de kwekers meer toegepast.

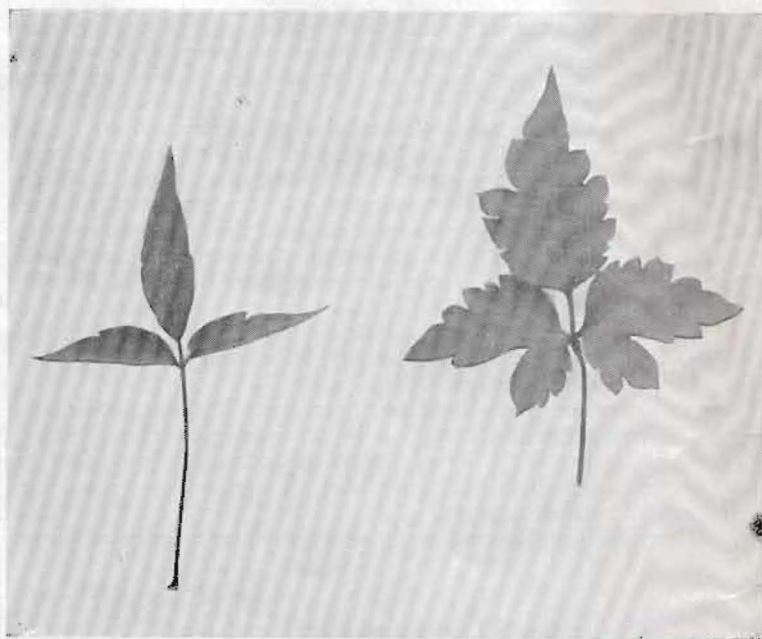
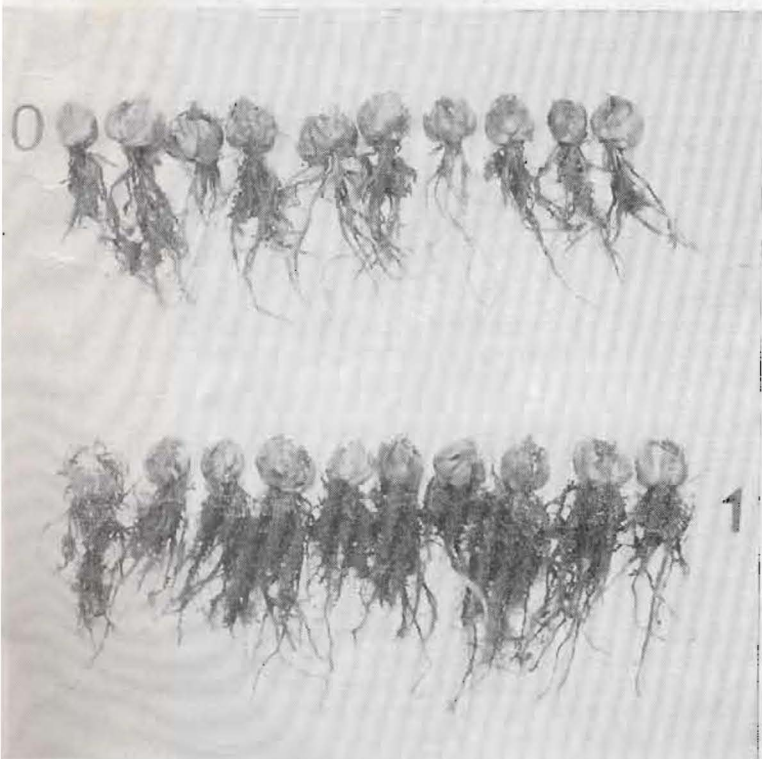
Ook de proeven inzake het enten onder glas bleven een belangrijke plaats innemen. Temperatuurmetingen wezen uit dat in het koude jaargetijde niet slechts de bodemwarmte maar ook de temperatuur van het schip van de kas van grote invloed is. Een aanzienlijke verbetering van het kasklimaat konden wij dan ook bereiken door de kas aan de binnenzijde geheel met polyvinyldoek (plastic) te bekleden. Niet alleen werd hierdoor het warmteverlies van de kas met 30 - 40 % verminderd, wat een aanmerkelijke besparing op de stookkosten betekent, maar de vergroeiing verliep sneller terwijl bovendien de vergroeiing van ent en onderstam beter was. Ook deze verbetering vond algemeen ingang bij de kwekers.

De entproeven hadden vooral betrekking op de gewassen *Betula*, *Fagus*, *Quercus*, *Juglans*, en *Picea pungens glauca*. Ik zou te veel in details moeten treden om alle gegevens te bespreken, die werden verkregen omtrent de juiste behandeling van onderstam, ent en zetling. Volstaan moge worden met de vermelding, dat het vooral bij de laatste vier gewassen mogelijk bleek het slagingspercentage aanmerkelijk te verhogen.

Belichtingsproeven bij het stekken en enten bleven tengevolge van de ontoereikende apparatuur tot nu toe zonder duidelijke resultaten.

Uitgebreide proeven met verschillende onderstammen veruimden onze kennis aanmerkelijk inzake dit vraagstuk. In het bijzonder was het mogelijk voor de verschillende *Prunus*-vormen aanwijzingen te geven over de waarde van verschillende onderstammen. Ook bij de sering konden betere onderstammen naar voren worden gebracht.

Bestrijding van rot in leliebollen. Boven: onbehandeld. Onder: behandeld met Tripomol.

Clematis montana rubens. Links: blad van een normale plant. Rechts: blad van een plant verkregen door behandeling van kiemend zaad met Colchicine.

Op het moeilijke terrein van de ziektebestrijding slaagden wij erin, (vooral dank zij het onderzoek van Mej. S. de Boer, biol. dra.) verschillende successen te boeken. Voorbeelden hiervan zijn: de bestrijding van *Rhizoctonia solani* (dradenschimmel) met Captan; de bestrijding van bladvlekken op *Rhododendron* met een organisch kwikmiddel; de bestrijding van rot in leliebollen met TMTD; de bestrijding van schurft op *Malus* en *Pyracantha* met organische kwikmiddelen; de bestrijding van meeldauw in kruisbessen en rozen met Karathane; de bestrijding van sterroetdauw bij rozen met Zineb en de bestrijding van de taxuskever (lapsnuittor) met Paratax. Daarnaast werd zeer veel onderzoek gedaan naar verwelkingsziekten, o.a. bij *Clematis*, die nog niet tot definitieve resultaten voerden maar wel verwachtingen voor de toekomst inhouden.

Een onderwerp waaraan wij zeer veel aandacht besteedden was de chemische onkruidbestrijding. Ook hier was het een leraar van de tuinbouwschool, de heer van der Graaf, die het onderzoek krachtig vooruit stuwde. Zowel voor de gewone boomkwekerijen als voor de zaaibedrijven bleken mogelijkheden aanwezig, die een grote besparing op de arbeidskosten mee brachten. Voor de kwekerijen met siergoed en laanbomen bleek vooral de combinatie DNC + CIPC veelal goed te voldoen. Voor de zaaibedrijven gaven vóór-opkomst bespuitingen met aromatische oliën of met een combinatie van pre-emergence oliën + CIPC vaak verrassende resultaten. Het moeizame kruisingswerk van ir. Broertjes, waarbij de laatste jaren het gebruik van colchicine en het bestralen met neutronen ter verkrijging van mutaties werden ingeschakeld, begint thans vruchten — of liever nieuwe gewassen — af te werpen. Twee nieuwe winterharde kruisingen van *Cytisus praecox*, namelijk de roodbloeiende „Hollandia” en de rose „Zeelandia” konden in de handel gebracht worden. Enkele zeer mooie *Clematis montana rubens* vormen met zeer grote en donkere bloemen zijn reeds door de keuringscommissie goedgekeurd, evenals vier nieuwe *Weigelia*-kruisingen. In het bijzonder de *Azalea*-kruisingen beloven veel voor de komende jaren, terwijl wij mogen verwachten, dat binnenkort nog een geheel nieuwe reeks *Cytisus praecox* kruisingen in fraaie kleuren aan het sortiment zal worden toegevoegd.

Ook de heer van de Graaf boekte een succes en wel bij de selectie in Daphne mezereum. Hiervan verkreeg hij de variëteit „Select” met zeer mooie donkerrode bloemkleur en betere groeieigenschappen.

Als laatste maar zeker niet onbelangrijkste onderwerp, wil ik het sortimentswerk van de Vereniging van Boskoopse Culturen noemen. Onder de voortvarende leiding van de heer H. Groontendorst werden de sortimenten op ons proefstation regelmatig door nieuwe vervangen en door de keuringscommissie beoordeeld. Sedert 1948 konden dientengevolge beoordelingsrapporten verschijnen van de geslachten: Buddleia, Deutzia, Forsythia, Philadelphus, Calluna vulgaris, Chaenomeles (Cydonia), Cytisus, Deutzia, Erica, Hibiscus syr., Malus, Philadelphus, Picea (dwergsparren), Ribes sanguineum, Syringa vulgaris, Tamarix en Weigelia.

Dat deze keuringsarbeid een zeer grote bijdrage leverde tot de kwaliteitsverbetering op onze boomkwekerijen, behoeft geen betoog. Vele verwarringen in de benaming werden opgeheven terwijl de betere sortimenten over de kwekerijen verspreid konden worden.

Overzien wij bovenstaande resultaten dan mogen wij con-

stateren dat het onderzoek in 10 jaren een belangrijke bijdrage vermocht te leveren in de vooruitgang van de Nederlandse boomkwekerij. Bovendien vervulde het, vooral na de totstandkoming van het nieuwe gebouw, een belangrijke representatieve functie. Wij ontvingen in 10 jaar tijds ruim 3700 buitenlandse bezoekers, die wij op ons Proefstation en de Boskoopse kwekerijen rondleidden. Hierdoor konden wij in belangrijke mate medewerken tot de verhoging van het aanzien van onze boomkwekerij in het buitenland.

Dat het proefstation er tenslotte in slaagde een warme plaats in de harten der kwekers te veroveren blijkt onder meer uit de grote belangstelling voor de voorlichtingsdagen, de verhoging der contributies waartoe men bereid bleek en niet in het minst uit de zeer vele vragen om advies, die dagelijks binnenstromen. Juist deze blijken van belangstelling vormen voor de staf van het proefstation en de voorlichtingsdienst een aansporing om vol enthousiasme hun werk voort te zetten. Moge het bij het volgende jubileum in 1968 mogelijk zijn de tastbare resultaten daarvan weer in Arboricultura te vermelden.

ir. C. Dorsman

Wat leert de H.O.T.A. ons?

Als U drie trappen beklommen heeft van de R.M.T.S. (die M wil nog niet goed wennen. Red.) vindt U aan Uw linkerhand een deur. Het is een gewone deur in dezelfde kleuren als de andere op de bovenverdieping. Maar gaat U eens met me mee naar binnen om een kijkje te nemen. Frisse kleuren stralen U tegemoet en vertellen U, dat hier een groepje mensen zit, dat sfeer aan dit lokaaltje wilde geven en U moet toegeven: ze zijn er volkomen in geslaagd! De zachte, pastelkleurige wanden geven een rustige indruk en al gaat het er dan verder lang niet altijd even rustig aan toe, de kleuren „doen” het. En deze kleuren zijn door henzelf uitgezocht en dit lokaaltje is daardoor in dit leuke hok omgetoverd. Werkelijk, men merkt, dat er sfeer en team-geest heerst. Dit hoorde ik ook, toen ik onlangs eens op de kamer van een van deze tuinarchitecten zat. Deze was op de tuinbouwschool in Utrecht geweest en toen ik hem vroeg, of hij zich hier thuis voelde, was direct het spontane antwoord: „Het is hier geweldig. Toen ik hier heen kwam, zag ik er eigenlijk een beetje tegen op, want ik stond er helemaal vreemd tegenover. De voorlichting over de H.O.T.A. is slecht en zodoende wist ik bijna niet, wat me zou overkomen, maar het is me ontzettend meegevalen. Er is een band ontstaan tussen ons en de sfeer tijdens de lessen is geweldig.”

De leerlingen van de school smalen wel eens over het „harde werken” van de H.O.T.A.-lui, maar er moet inderdaad hard gewerkt worden door deze a.s. tuinarchitecten. Op de cursus, die met september begint, wordt tot Pasen de theorie behandeld en na Pasen worden er veel excursies gemaakt om de theorie in de praktijk te bestuderen. Het eerste jaar zijn de ontwerpen nog gemakkelijk, maar de opgaven worden steeds moeilijker en zodoende wordt het niveau meer en meer opgevoerd. In de zomervacantie wordt er van hen verwacht, dat ze het geleerde in praktijk gaan brengen door op een tekenkamer te gaan werken of de aanleg van tuinen en parken te gaan bestuderen. Het derde jaar gaan ze een jaar praktisch werken en aan het einde hiervan krijgen ze hun diploma. Onlangs moesten de eerste-klassers een maquette maken. Ze besteedden aan deze opdracht niet veel aandacht. De tweede klassers zagen deze maquette en vroegen of zij hun opdracht ook in maquette-vorm mochten uitvoeren. Deze maakten er veel werk van. Ze hebben eerst de opdracht besproken en zijn toen elk afzonderlijk aan het werk getogen. Toen ze de maquettes inleverden, was het aardig om te zien, dat ieder deze opdracht naar eigen gedachte had uitgevoerd. Iemand, die zijn tekeningen in grove lijnen ontwierp, had ook deze maquette grof opgebouwd en een ander, die fijn werkte, had

dit ook in deze opdracht tot uitdrukking gebracht.

De lesuren van de eerste-klas zijn met twee uitgebreid, daar Ir. Egberts hen in landschapsschoon gaat leren.

De excursies zijn ontzettend interessant. Zo is er dit jaar een excursie gemaakt naar de Zuiderzeewerken en naar de N.O. Polder, waar ze de tuinaanleg hebben bekeken. Ze hebben het pas gestichte dorp Emmeloord en de vroegere eilandjes Urk en Schokland vergeleken met elkaar, wat betreft stedsbouw en tuinaanleg, en gezien, dat tegenwoordig alles veel grootser en wijds er van opzet is. Ook werd de Zuid-Oost-Polder bezocht, waar de dames en heren een museum bezocht hebben, waar vonden uit de Zuiderzee waren tentoongesteld, zoals oude scheepswrakken en verroeste zwaarden, die nog getuigen van de zeeslagen op deze vroegere binnenzee. In Harderwijk werd paling gegeten en was men van plan een toren te gaan bezichtigen, maar het was 12 uur en de deuren werden net gesloten. Verder zijn er nog excursies naar Amsterdam, Schiedam, Den Haag enz. gemaakt, waarmee ze hun kennis verrijkt hebben, wat de architectuur betreft. Ook op Texel is de tweede klas geweest en ze hebben daar op het strand gejut om hout voor een kampvuur te verzamelen, waar ze die avond zonder leraar bij hebben gezeten en waar heerlijk gefantaseerd werd.

In de paasvakantie hebben ze geholpen bij de aanleg van de perken bij het Nederlandse paviljoen op de „Expo” in Brussel. Er is daar veertien dagen hard gewerkt en ze hebben daar niet alleen zoden leren leggen, maar ook bier leren drinken.

Ook worden er verschillende lezingen bezocht, die uitgaan van de B.N.T. (Bond van Nederlandse Tuinarchitecten), van welke vereniging ze studieleiden zijn.

In de weinige vrije tijd, die ze hebben in de avonduren, wordt er aan sport gedaan, daar ze hun eigen volleybal-club hebben. Deze balsport wordt in het achterste gedeelte van de grote zaal van hotel „Florida” beoefend.

Ik hoop, dat U een indruk heeft gekregen van wat er zoal gedaan wordt voor en door deze toekomstige tuinarchitecten. Misschien, dat er het volgende jaar meer leerlingen worden ingeschreven dan de laatste twee jaren, want als U weet, dat de eerste klas uit twee leerlingen bestaat, maar waar er zich in december nog twee bij zullen voegen, die op het ogenblik nog in dienst zijn en dat de tweede klas door vier leerlingen wordt bezocht (twee dames en twee heren), dan bent U het toch met me eens, dat er voor dit mooie beroep toch meer reclame gemaakt moet worden.

Ad Veerman

De kweker aan land.

Gerrit van Drieze
Uit de Bieze
In Rudendrums en Erica
ging naar Amerika.
Van mandes en lattuh
Bomuh en mattuh
Pottes en schouwuh
gingen zuh boelhuis houwuh.
Ik had zo gedocht
As ik dat urus kocht.
Dan kon ik fain
voor muh aiguh zain.

Maar hoe ik ok zocht,
Er was niet genocht.
Geen centuh in huis,
Geen stukkies in kluis.
De leste maanduh en wekuh
teveel naar de maides gekekuh,
teveel gezopuh,
te laat in 't nest gekropuh.
Alles van de paktait
was ik weer kwait.
Nee, 't is geen gain
as ie vor je aiguh wil zain.

Toen is omuh Piet de Vrai
bai de aishardraijerai,
waar ze praizuh verrejuh
op z'n jeeetwel geglejuh.
Hai bleef legguh
en de dokter mos zegguh
„Bidt onze Vader,
Het ainde is nader”
Maar ieder vroeg toen:
„Wat met je centuh te doen?”
Hai zec: „'t Is vor Hain,
om vor zuh aige te kenne zain”.

Op het land van Drieze
in de Bieze
Staan ik nou iedere morguh
met m'n harsus vol zorguh.
Kantuh te maaiuh
Ammabielezuh te zajuh,
Stratifizeruh,
Misthaupuh keruh
En vor het vuilraapkarwai
heb ik er 'n gait bai.
Joh, wat is het fain
Vor je aige te zain.

Salisbury,
Southern Rhodesia, Oktober 1958.
Jan den Hengst (in de zain aige stail. Red.)

Feestvieren

Het valt waarachtig nog niet mee om een artikel bij elkaar te halen over de voorbereiding van ons feest. Maar als het begin er maar is, doet de schrijfmachine de rest, zoals ik eens een journalist hoorde zeggen.

Ik zit me voor het raam
ontzettend te vervelen.
Ik wou, dat ik twee hondjes was,
dan kon ik samen spelen.

Zo ongeveer dichtte Godfried Bomans. Verveeld heeft het bestuur zich echt niet bij de werkzaamheden, want het was nog paktijd ook. Maar het meisje is dikwijls vóór de zaken gegaan.

Eerst dan de bok. Onze naam is natuurlijk „Geit“, maar het bestuur was van oordeel, dat aan een geit niks hartigs zat om uit te beelden. 'n Bok heeft horens en een vurige kop en leent zich beter als beeld. Dus 'n bok. Toen wilden we wel eens weten, wat dat ging kosten. Eerst in brons, maar dat was onbetaalbaar, ondanks Uw royale bijdrage, en na veel gezocht kwamen we aan een bok in gewapend beton. Via een „relatie“ (onder vrienden heet ze Magnifieke) kwamen we aan een beeldhouwer, T. Ordody. Een alleraardigst iemand, die, ofschoon hij uit Hongarije komt, perfect Nederlands spreekt. Hij had zoveel plezier in de opdracht, dat kort nadien het hele hoofdbestuur bijeen in „Florida“ zat om te kijken naar een proefbeeldje. 't Ding was fantastisch. Het is voor de man nog een heel werk geweest om z'n opdracht uit te voeren. Eerst moest de bok helemaal in klei worden opgezet, toen ging de bok-van-klei in het gips en bij een betonfabriek werden deze gipsen mallen volgegoten met beton (eerst gewapend natuurlijk).

Tenslotte moest het arme beest nog bijgewerkt worden en gezuurd. Iedereen begrijpt, dat zo'n deftige bok als symbool van ons allemaal niet zo maar in het gras kon komen. En dus moest er een voetstuk onder. Nou weet U misschien, dat de school eigendom is van de gemeente Boskoop, zodat indirect de gemeente het beeld krijgt aangeboden. „Voor wat, hoort wat“, zegt een goed Nederlands spreekwoord en dus vroegen en kregen wij van de gemeente een voetstuk. 't Is degelijk gemaakt, geheid, baksteen en beton van binnen en natuursteen (flagstones) van buiten.

Deze flagstones hebben drie H.B.-leden, samen met de directeur van gemeentewerken, in de regen in Hilversum geladen op een aanhangwagentje. 't Was zaterdagmiddag en naar goed hollands gebruik waren we allemaal in bad geweest en hadden een schoon overhemd aan. 't Was gauw vies in de regen. Maar 't voetstuk is mooi.

Over de fakkeloptocht is maar een klein mopje te vertellen. Hiervoor moet een vergunning worden aangevraagd en daar voorzitter Hardijzer van de fakkeloptochtcommissie geen Arboripapier had, diende hij zijn verzoekschrift op papier van zijn firma in. Grote hilariteit in het College van B. en W. toen een verzoekschrift werd voorgelezen, dat de fa. Willem Hardijzer en Co. voornemens was om op 12 december een fakkeloptocht te organiseren. Overigens loopt onze beroemde har-

monie „Excelsior“ voorop in de optocht en hopen we maar, dat het mooi weer is. Vooral gezien de majorettes. 't Is altijd jammer als mooie meisjes nat worden. Dus duimen voor mooi weer.

De lunch is in „Florida“ en wat ik er zo van hoor wordt het prima. De drank is niet bij de prijs inbegrepen, omdat er dan meestal te weinig wordt geschonken en bovendien de een van Cassis en de ander van wijn of bier aan tafel houdt. Smaken verschillen nu eenmaal, zoals de man tegen de politie zei, nadat hij was gearresteerd wegens dronkenschap. Gereserveerde plaatsen zijn er niet, zodat iedereen bij z'n vriendjes kan gaan zitten, eten, drinken en praten.

Wat de grote revue betreft, hierover zeg ik niets, daar ik er ook niets van af weet. De jongens zijn er wel druk mee en hebben voor de aankleding van het toneel de raarste dingen nodig, zoals bomenkisten van 50 bij 70 bij 70 met lucht en klampen aan de buitenkant. Overigens moest laatst het toneel worden opgemeten en waren twee mensen daar druk mee bezig, zo druk zelfs, dat ze ongemerkt in de dames-kleedkamer verzeild raakten. 't Was na de volley-bal en de dames waren zich aan het omkleeden. Onder de kreet „Hoofden omdraaien“ vluchtte het dappere tweetal.

De zaal wordt versierd door een speciale commissie en waar speciale commissies voor zijn, wordt het meestal wel goed. Het probleem is alleen, waar ze al het groen vandaan kunnen halen. Er is zowat een heel bos nodig om alles aan te kleden. Misschien, dat een van de geiten in 'n tropisch land nog een mooi bos over heeft. Dan graag omgaand per luchtpost adresseren aan „Arboricultura“, Boskoop.

Wat dit feestorgaan betreft, hierover is weinig te vertellen. Het omslag is geen foto van „onze“ bok, maar van een geit. Misschien heeft U in de krant wel gelezen over de beroemde geit, die aan de dijk van het Nederlandse paviljoen op de „Expo“ in Brussel graasde en die de laatste tijd uitsluitend leefde op sigarettenpeukjes. Het beest is nu dood, omdat het niet meer aan gewoon geitenvoedsel te wennen was en bovendien aan complexen leed. Wist U, dat een geit aan complexen lijden kan? Misschien leed zij aan de herinnering van een jonge knappe bok of verlangde zij terug naar haar rustige graslandje in Kapelle-Biezelinge of Dokkum. Maar het is wel knap, dat de moderne psychiaters zelfs het zieleleven van een geit kunnen doorgronden. Van deze geit nu is de omslagfoto gemaakt en ik hoop, dat hij U bevalt. Dezelfde geitkop komt op asbakjes, die speciaal voor dit doel gemaakt worden en die U kunt kopen tijdens het feest. Niet, dat Arbori een handel gaat beginnen in aardewerk, maar tenslotte moeten wij het particuliere initiatief steunen. De prijs wordt zeer schappelijk. Mocht U dus een aandenken aan deze grote en grootste dag willen hebben, kunt U in „Florida“ terecht en nog jaren nagenieten, als U de asbak op Uw bureau of tafel bekijkt.

Tenslotte hoopt de redactie op een grote opkomst, mooi weer en op een daverend festijn voor ons allemaal.

Tr.

Die zestig jaren gingen voor Boskoop niet ongemerkt voorbij...

Jubileren is in zekere zin een trieste bezigheid, al zou men dat onder het reunistenborreltje niet altijd direct zeggen. Het is voortdurend een terugblikken, een „weet je nog van toen?“ en de jongelingsjaren, in Boskoop doorgebracht, nemen een ongelooflijk romantische omvang aan, waardoor we — heus, ten onrechte — het idee krijgen dat het leven en de wereld van nu het bij de ideale omstandigheden van toen eenvoudig niet kunnen halen. Vroeger scheen het bier beter te wezen, de meisjes liever en wie over Klaassen spreekt, krijgt de tranen

in de ogen. O, dat buffet, o, die leren bank... het wordt allemaal met het jaar mooier en toch vrienden, als we het nu eens met nuchtere ogen terugzagen, dan was het heus niet meer dan een wat bouwvallig herenlogement, waarin we alle comfort, dat we nu in dergelijke gelegenheden als vanzelfsprekend verwachten en aanvaarden, pijnlijk zouden missen. Voor de oudere oud-leerlingen, die toch waarschijnlijk niet allemaal op de jubileumdatum naar Boskoop kunnen komen om hun herinneringen wat op te frissen, is het misschien wel

aardig, eens in gedachten terug te gaan naar Boskoop en eens geconfronteerd te worden met het vele, dat veranderd is. Om te beginnen met het hart: In de dagen dat de Tuinbouwschool werd opgericht, hadden de lessen plaats in de Raadszaal onder het oog van een gipsen borstbeeld van Willem II, dat wordt in ieder geval verteld. De vorige maand op hoge leeftijd overleden Heymans was jarenlang veldwachter en als zodanig een bekende verschijning, zowel voor de Boskopers als voor de leerlingen. Het oude Raadhuis is ten offer gevallen aan de geweldige hervormingen in het hart van Boskoop, waarvoor ook de noordelijke helft van de Dorpsstraat, de Voorkade tot de smederij van Verbakel, de kop van de Nieuwstraat en zo nog het een en ander verdwenen zijn. Maar zestig jaar geleden wist nog niemand van die interne omwentelingen en dus stonden de leerlingen en alle andere — lopende — Boskopers, voor de oude draaibrug, wanneer er juist een boot gefloten en om doorgang verzocht had. Ze zagen de brugwachter uit het houten bruggehuis komen en met een lenige sprong op de brug belanden. De hekken werden gesloten en de slinger, waar het verkeer van die dagen eenvoudig omheen ging, kwam in werking. De bruggeman lanceerde zijn touw-met-het-klompje en de schipper van de Broedertrouw, de Eben Haezer of de Vrouw Jacoba betaalde zijn bescheiden bijdrage. Dan werd er opnieuw geslingerd, de hekken gingen weer open en Boskopers en leerlingen konden hun weg vervolgen naar werk en school of naar de dampende aardappels, die precies om twaalf uur „opgegooid” werden, een van de weinige gebruiken, die nog in een groot aantal gezinnen in ere worden gehouden.

In de jaren 1914-1918 werd het drukker in Boskoop en ook op de brug, een gegronde reden om de chaos buiten de deur te houden, door het ophangen van een geschilderd bordje „Rechts houden svp”. Kijk vrienden dat waren de dagen van de ware democratie: Men verzocht de Boskopers, als het hun beliefd, rechts te houden! In die tijd is ook „Toon” op de brug gekomen, een enigszins gehandicapte persoonlijkheid van vrij beperkte geestvermogens, die het verkeer met luide kreten regelde. Als hij het hek opende, brulde hij: „Opraai!” en zijn krachtig handgebaar liet aan duidelijkheid niets te wensen over.

Toon was een figuur, die menigeen zich zal herinneren. Omstreeks 1925 heeft een groep geslaagde R.T.S.-ers hem nog eens met paard en wagen over het dorp rondgereden... Dan was er bruggeman Laros, wiens roep „Houwen in het Noorden!” boven een loeiende noordwester uit hoorbaar was. En vergeten we niet het bruggehek, dat men bij voorkeur als apotheose na een fuif placht dicht te doen! Uit zoiets blijkt wel, hoe gering het verkeer was in die dagen. Menige oudleerling zal zich de rolpalen herinneren, waarin de kabels van gesleepte schepen trillende diepe groeven sneden. Vele schepen werden toen nog getrokken door bleke schippers, hun vrouwen en kinderen, die in het trekzeel hingen en met regelmatige stap langs de Gouwekant gingen. Er waren jagers met paarden, de laatste was Izaak, een type zoals men nu niet meer ziet, altijd lichtelijk in de olie.

Vrienden van vroeger, die ook dit feest in Boskoop niet kunnen meemaken, al die mensen, dieren en dingen ziet men in het Boskoop van heden niet meer.

Het oude dorpje dat U gekend hebt, is gesloopt, de draaibrug verdwenen en een hefbrug, gedragen door twee boortorenachtige gevaarten, zo uit een gigantische meccanodoo, beheerst het silhouet van het dorp. Het oude Boskoop, dat de tijd verstond en de Tuinbouwschool oprichtte, heeft plaats gemaakt voor een gemeenschap, aangepast aan het moderne leven, dat ook voor Boskoop niet heeft stilgestaan in die zestig jaar.

Knus was het wel, in die vroegere jaren. De leerlingen-van-buiten kwamen met de boot. In een uur bracht die je uit Gouda, want tot zover bracht de trein je. In de fluwelene kajuut trilde je mee met de cadans van de machine en er was

een hofmeester, die je bracht, waar je trek in had. Dikwijls waren er menslievende personen aan boord, die niet alleen zelf een borreltje namen, maar er ook een lieten brengen bij de man aan het stuurwiel, vooral als mist en ander ongunstig weer de vaart en de navigatie moeilijk maakten, dan verdiende die man toch heus wel een kleine hartversterking! Daar men de boot moeilijk tot het snelverkeer kon rekenen, liet de bemanning zich zo'n kleine hartversterking zonder gewetensbezwaren goed smaken. Dat was de equipage van de Amsterdamse boot bijv. na zo'n lange reis best aan te zien en men mag aannemen dat de stukken, die van de palen werden afgevaaren, wel eens het gevolg waren van veel vriendelijke passagiers.

Was men wat laat in die weinig haastige tijd en was de boot al vertrokken bij Uw aankomst op de steiger, geen nood, de roep „Volk mee” bracht de boot langzaam varende bij de bocht bij de molen langs de kant en de late passagier werd alsnog aan boord gehesen. Waarde oud-leerlingen, de meesten van U zullen het al weten, maar ook die molen is er niet meer. Onze overheid heeft niet de fantasie op kunnen brengen, dit sieraad te behouden. Stond die molen er nu nog, Monumentenzorg zou haar vertroetelen, maar zo'n dertig jaar geleden, ach, er moest een weg naar Gouda aangelegd worden en de molen stond in de weg, dus moest ze maar verdwijnen.

Ja, die weg naar Gouda. Misschien trilt er nog wel een gevoelige snaar bij de grijze oud-leerlingen en misschien ook hun vrouwen, wanneer zij zich herinneren, hoe er in de zomer soms muziek was op het balkon van hotel „Neuf”, of zoals men toen zei: „Bij Stamme”. Op die zomeravonden, die, we zullen het meteorologisch gezien wel mis hebben, veel warmer en zoeler waren dan tegenwoordig, slenterde men met de meisjes op en neer, het oude spel van giechelen, weglopen en weer terugkomen werd gespeeld en dan kon het gebeuren dat men getweeën de Ham in slenterde, de molen langs. Daar werd het weggetje steeds smaller en bij de smalle brug bij de sluis hield de wereld bijna op. Die oude Ham is nu een verkeersweg, onderdeel van de grote weg naar Amsterdam, waarvoor men er zelfs een tunnel in geprojecteerd heeft. Neuf heeft geen muziekbalkon meer en de Harmonie heet nu Excelsior. Misschien hebt U onze Boskoopse muzikanten al eens op de TV gezien bij interlandwedstrijden, een kranig geuniformeerd korps met majorettes voorop.

Ja, U bent op de Tuinbouw Winter school geweest, zo heette zij toen. Maar U was ook ergens „in de kost” want de verbindingen waren nog niet zo, dat een leerling uit een van de grote steden met de bus of per bromfiets elke dag naar huis kon. Misschien lag Uw tijdelijk tehuis aan de Achterkade, een straat langs het water met schuurtjes en hier en daar een boom zo maar midden op straat. Die laatste bijzonderheden zijn verdwenen met de naam, die in het moderne Boskoop niet meer paste. Officieel is er nu nog slechts de Burgemeester Colijnstraat, in de wandeling BC-straat, maar uw leeftijdgenoten spreken nog van de „Ka” zoals ze dat altijd gedaan hebben. De Voorkade mocht zijn naam houden, het denigrerende van „Achter” miste men hier blijkbaar. Verder is er in deze straat, behalve de grote afbraak bij het dorp, niet zo veel veranderd. De Nieuwstraat, vanouds de straat van de kosthuizen, is er ook nog, compleet met stinksloten voor en achter, waarvan de kleur varieert van gemeen geel via groezelig groen tot een vreemd rood, waar vieze stolsels van onbekende samenstelling geurend in rondrijven. De Bootstraat is er ook nog, maar het Achterdijkje heet nu Zuidkade en het vroeger zo donkere gangetje langs de huisjes is nu de brede Koninginneweg. De tol op het Goudse Rijkpad, dat nu officieel Goudse Rijkweg heet, is weg en het Rijkpad zelf is aan twee kanten volgebouwd, aan de oostzijde met aardige na-oorlogse woningen, waartussen zich zijstraten-in-oprichting bevinden met echt Boskoopse namen als Azalea-, en Berberisstraat.

Overigens is aan de oostkant niet de enige Boskoopse uitbreiding te vinden. Wie Boskoop nadert uit de richting Gouda

ziet het duidelijkst de westelijke uitbreiding, waarvan bij dag en bij avond de vier woonlagen tellende flatgebouwen, ja heus, de meest opvallende punten vormen. Men ziet dan meteen ook al de groene lichtreclame van „florida“ nee, we schrijven dat niet met een hoofdletter, het hotel-café-restaurant, dat tezamen met de beursshal gebouwd is op de plaats waar men jaren het huis van de familie De Ruyter steeds schever heeft zien zakken. De oude „Boezem“, het rustige paadje, dat zomaar in het gras onder de popels doodliep, vormt nu de verbinding van Zijde naar Zuidkade en behalve de al genoemde flats, vindt men hier ook eensgezinswoningen en een in aanbouw zijnde tehuis voor ouden van dagen, dat de naam Irene zal dragen. Ja zeker, het Weeshuis is er óók nog, maar de tekst volgens Marcus XIV is weggeschilderd als niet meer passend in het heden.

De oude askar met paard is al jaren verdwenen. Boskoop heeft een echte vuilnisauto, die zo af en toe zijn achtereind ten hemel heft om zijn maag wat op te schudden. Voor de huizen vindt U model-vuilnisbakken, maar nog steeds gaat er teveel de sloot in. De waterleiding heeft de aardbeienpotjes, waarmee je lekker diep koel drinkwater kon scheppen, in onbruik doen raken en zelfs regenwater heeft veel van zijn aantrekkelijke eigenschappen verloren, al worden putten en tonnen nog wel in ere gehouden. Als we willen drinken, is er melk gelukkig, maar de dorst is niet meer zo groot, dat wie de lijn afsteekt, boete in de vorm van drank moet betalen. Ha, daar zijn we toch in de tuin beland en daar is het ook om begonnen. Wie denkt, in de tuin ergens in een hoge hoek een uiltje te kunnen knappen, heeft het mis. Al ligt de baas plat op zijn buik, dan nog kan hij de hele tuin overzien. Het boomgaardje achter de loods met zijn appels, peren, kruis- en aalbessen en het zoethoutboompje, het is verdwenen voor de rationaliteit, die geen nutteloze ruimte meer duldt. Geen ruimte meer om eens stiekum te snoepen, want de baas zelf haalt ook zijn appels en peren bij de groentenboer. „Maar“, denkt U misschien, „die Boskoopse aardbeien, die zijn er toch nog wel in de Kermisweek? Van die sappige lauwe, die zo verleidelijk lagen te stoven op de warme zwarte grond, net aan de rand van het net? Daar kan je als tweeënige spreek gewoon niet afblijven, van die echte Jucunda, of misschien „Duitse Verne“, zoals de baas zei, of „Roem van Zuidwijk“. Nee vrienden, al zijn er nog kwekers met wat aardbeien, de meeste van die vruchten komen ook in Boskoop alweer van de groentenboer en ze kosten hier waarschijnlijk meer dan bij U in de stad. De bazen van nu geven geen mandjes aardbeien meer mee voor je vader en moeder... En de aardappels, die heerlijke vroege Boskoopse Keizerinnen, die in elk kosthuis rond Kermis op tafel kwamen? Ach, de Coloradokever heeft roet in het eten gegooit en de afnemers van Boskoopse produkten hebben kortweg gezegd: „Of jullie rooien alle aardappels, of we willen jullie bomen niet meer“. Tja, U begrijpt dat de zaken voor de keizerinnen gingen! Misschien is er nog wat over? De bonen, die tussen de misvatters van de rozen stonden en die je bij teilen vol moest afhalen voor de inmaak van de baas zijn vrouw? Verdwenen zijn ze, net als de andijvie en de sla langs het pad en de konijnen en kippen in de hokken achter de loods. De baas koopt de eieren in de zelfbedieningswinkel op het dorp, de romantiek van vee op de tuin is verdwenen. Waar vroeger het konijnenhok stond, kun je nu dikwijls de draineerput vinden, daar gaat een pompje snorren, zodra het regent. De grote bomen zijn weg, hier of daar is nog wel een hoek pootrozen, maar de hoeken, waarin je weg kon kruipen, desnoods een tukje doen, ze zijn een onbekend verschijnsel geworden op de Boskoopse kwekerijen.

Er zijn nu al kwekers, die met een motorfiets en een karretje er achter, het tuinpad af kunnen tot achter toe. Tientallen kwekers hebben een auto met een aanhangwagenje, waarmee ze handig door Boskoop manoeuvreren. De oude bomenkar

met opstaande randen, die je vroeger huurde om er mee van overschepping naar overschepping te rijden, is uit het straatbeeld verdwenen. Bijna even antiek is de kruiwagen, die je nog maar zelden voor de brug ziet met vijf of zes Rhodo's er in. Ook in Boskoop is tijd kostbaar geworden. Het getal gemotoriseerde voertuigen is groot, zelfs leerlingen zie je al gaan op bakfietsen met hulpmototr.

In de tuinen is veel veranderd, economisch en technisch terecht, uit een oogpunt van romantiek misschien wel twijfelachtig. Het grootste verlies voor de leerling is misschien wel het verdwijnen van de beekbomen, die stonden zo stoer! Ontstond in de jaren, dat zij nog onmisbaar waren niet het gevleugelde woord, afkomstig van de heer Moerlands: „Het zijn niet allen boomkwekers, die glimmende kappen dragen?“

Eriszoveel veranderd en verdwenen in de Boskoopse gemeenschap, dat zij, die ver weg zijn en geen gelegenheid hebben, zelf eens te komen kijken, zich haast af moeten vragen, wat er nog overgebleven is. Nu inderdaad, van het oude niet zo veel, maar het wezen van de kwekerij is toch onaangestast gebleven, al zijn mensen en methoden veranderd. De gemiddelde „baas“ de kweker-aan-land, komt vandaag wel wat verder dan zijn huis en zijn tuin. Hij heeft zelf een auto of een rijbewijs, dat hem in staat stelt, af en toe eens met een huurauto op stap te gaan. De meesten weten er nu ook wel een paar dagen op uit te gaan, met vrouw en kinderen, nu voor het personeel een week vakantie en een week snipperdagen gegeven moet worden. Op zaterdagmiddag wordt, ook door eigen bazen, nog maar sporadisch gewerkt. Een opvallend verschijnsel is, dat de afstand tussen leerling en baas veel kleiner is geworden. Nu het al enige jaren aardig gaat met de kwekerij, zijn er ook weer jonge kwekers, die, willen ze het vak uit kunnen oefenen, op een tuinbouw cursus geweest moeten zijn en dat drukt een stempel op de kwekersgemeenschap.

Zeker is, dat Boskoop niet meer het plattelandsdorp van weleer is. Het ligt in het hart van de Randstad Holland en kan als zodanig beschikken over een aantal trein- en busverbindingen, dat zelfs voor een plaats van de huidige omvang van Boskoop uniek is. Niet minder dan 175 maal kan men elke dag per bus of trein vanuit Boskoop naar alle rondomliggende plaatsen reizen, nog afgezien van het, ook naar het landelijk gemiddelde gerekend, zeer grote aantal auto's, dat de Boskoopers bezitten. Ook het dorpse „iedereen kent iedereen“ is er al lang af, hoewel dit onder de eigenlijke kwekersgemeenschap nog wel bestaat. Maar niet langer is iedere Boskoper vanzelfsprekend boomkweker. Een grote autobusonderneming heeft het centrale vertrekpunt in Boskoop gevestigd en heeft daartoe een groot aantal employe's uit het hele land aangetrokken, die geen enkel contact hebben met de boomkwekerswereld. Er zijn een paar flinke industrieën, die ook weer personeel van buitenaf betrekken. De Boskoopse jongelui, die niet in de kwekerij werken, trekken in groten getale op brommers en met de bus naar de grote steden om daar te werken, allemaal factoren, die er toe meewerken dat de Boskoopse gemeenschap veel van haar vroegere beslotenheid heeft verloren.

Wie in het verleden leeft, of wie Boskoop slechts kent uit oude herinneringen, zal misschien treuren om zoveel dat verloren ging: de oude brug, de beslotenheid van de oude dorpskern, de aardbeien, de boomgaardjes en niet te vergeten Hotel Klaassen, maar de moderne Boskoper heeft een open oog voor het vele goede, dat er voor in de plaats is gekomen: goede verbindingen, een grote beursshal, ons pied à terre voor het aanstaande feest, een proefstation voor de boomkwekerij, een heel complex met moderne gebouwen en kassen, om kort te gaan, wie in de gelegenheid is, er iets van te zien, zal verbaasd en verheugd zijn over zoveel progressie. Laten we bij alle spijtige overdenkingen niet vergeten, dat de oude Boskoopers met plezier hun Keizerinnen konden eten omdat hun eigen arbeid goedkoop was of zelfs niets kostte en wat je zelf kweekt, hoeft je niet te betalen, redeneerde men toen.

Dat gold ook voor de bonen en de aardbeien; men kweekte ze om geld te sparen. Nu is de arbeid duur, de ruimte schaars en de kweker verdient gelukkig genoeg om zich de groente-boer-aan-de deur te kunnen veroorloven.

Terugblikkend op zestig jaar vooruitgang kan men constateren dat boomkweken nog steeds, zoals „Ome Chris” dat placht te zeggen, het kweken van bomen is, maar de wijze waarop is veranderd, de wetenschap staat er naast. De kasbaas, die alles weet, leunt tegen de adviezen van de voorlich-

tingsdienst. Denk niet, dat er geen leerling meer om de hooischaar, de vierkante-gatenboor, de takkebossenzeef of het aardbeienleertje wordt gestuurd, gelukkig wel. Nog steeds varen we de schouw achterop, al hebben generaties van leerlingen het vóórop geprobeerd. Nog spitten we met de hand, nog rapen we wel eens vuil, nog wordt er geschoffeld. Maar er is al zoveel veranderd; zullen we bij het vijfenzeventigjarig bestaan van de school ook die karweitjes afgeschreven hebben?

Jaap Hage

Rhapsodie

Sprookje.

Jantje leerde Ansjie lopen,
Op de Zaide, heen en terug.
D'r vriendinnetje gong ook mede,
Daarom gong ut niet zo vlug.
Bai de driesprong angekomme,
Gong het daadlijk rechtsomkeert,
Een, twee, drie weer naar de hefbrug,
Dapper, frij en onferfeert.
Snel wier daer een knol getekend
Op de pas geverfde rand:
Daar mog Doorenrosie rje
Mit de teugels in d'r hand.
Maar die griet was niet te finde,
Minse, waddun strop was dat,
Elleke morrege om 10 ure
Gong ze baaie in d'r bad.
Maar ze brandde toen d'r fikke
En toen gong die griet om seep,
Mos se hondert jare slape,
Tot de Prins kwam mit se sleep.

(Cultor)

Op de Abstracten.

De balk balkt aan het eendenzweer,
Nacht wordt 's morgens vroeg eer.
de haan katten kneep in 't donker.
Duivenzeden staan niet meer.

Tr.

Experimenteel.

Meneer Egberts staat voor de klas en
wij leren van hem over bomen.
Wij gaan naar huis om te lunchen.
Wij eten brood, boter, kaas, koek.
Wij drinken melk, koffie, thee.
's Avonds eten wij worteltjes, sla,
gebraden vlees en ook nog appels en peren.

(Cultor)

De barkeeper.

De flipper flipt zijn flips
als jij en ik al dromen.
Late gasten,
die de bar nog binnen komen.
Cobblers, cocktails, flips.
De flipper licht en mixt.

Tr.

Drama.

Zeven huizen
in Zevenhuizen.
'n Storm, die
aan komt suizen.
Vijf huizen
in Zevenhuizen.

Tr.

Erfelijkheidsleer.

'n Ezel,
'n Paard,
'n Woensdag in Maart.

'n Paard en
'n Ezel.
Hun kind
is 'n Pezel.

Tr.

Scheikundige reactie.

't Gebeurde in een beker glas.
Wat ik nu verhaal.
Dat beker glas stond voor de klas
In 't scheikundelokaal.
Eerst zwommen ze een beetje rond
En keken naar elkaar.
Totdat hij eensklaps voor haar stond
En 't ja-woord vroeg van haar,
Hij keek haar met een glimlach aan
Opdat ze zou bezwijken.
En zij wist niet, hoe ze moest staan,
Of hoe ze wel moest kijken.
En toen hij maar niet verder zwom,
zei zij: „Nou ja, vooruit!”
Oh-groep was de bruidegom
En H-ion de bruid

(Cultor)

Op de school.

De school gaat aan,
Ik ga naar binnen.
De school gaat uit,
Ik ga naar huis.
Ik zeg: „Tot morgen”,
De school zegt niks.

Ik rook, de fabriek ook.
Ik door mijn neus,
Hij door zijn schoorsteen.

Het leven loopt
En ik loop mee.
Tot ik niet meer kan.
Dan word ik begraven.

(Cultor)

De zeven geitjes.

Op een bank in het zwembad zaten 7 geitjes
Gezellig kwebbelend over lekkere meidjes.
Ze verbeelden zich een heleboel.
Ze hebben meest een grote smoel.
Maar in hun hartjes zijn ze klein,
Zoals alle geitjes zijn.

(Cultor)

Garage-practijk.

In een garage in een stadje
Zit een geitje op zijn gatje
En prutst met opeengeklemd tanden
Aan een stel auto-ingewanden.

Hij is geheel met vet besmeerd
En doet alles net verkeerd.
Hij krijgt van de klanten op zijn kop
En denkt: „Nog 13 dagen, dan zit het er weer op!”

Hij klungelt aan schroeven, aan bouten en moeren,
Zit klem onder een wagen, kan geen vin meer verroeren.
Hij stoot zijn kop en brandt zijn fikken
’t Liefst zou hij het meteen vertikken.

Carburator, choke en carter,
Versnellingen, bougie en starter,
Austin, Consul, Nash, Citroën
Voor zijn ogen wordt het geel en groen.

Maar hij is dapper en zal niet versagen.
Hij houdt het vol de hele veertien dagen,
Dan is zijn geitenplicht gedaan
En mag hij hemel zij dank weer gaan.

(Cultor)

Vijfhonderd licht-achtige babies in een soort oud-achtige wieg...

„Kaik, as je nou voor de eerste keer op de tuin komt, dan kaik je daar een soort raar-achtig van op”. Je komt net uit Den Haag, Rotterdam of misschien wel uit Wassenaar en je bent opgebracht volgens een beschaafd schema. Je spreekt, net als je ouders, keurig Nederlands en er is op alle manieren aan je geschaafd en daar kom je in Boskoop, op een tuin, bij de leerbaas, zoals dat tegenwoordig heet. Daar leer je vele zaken, waarvan je in je nette stamhuis nooit gehoord hebt. Niet dat die baas geen nette man is, maar zijn standaarden op het punt van hygiëne liggen uitgesproken anders.

Zo lijkt het wel, of elke Boskoper immuun is voor bloedvergifting en dergelijke aandoeningen. Jij staat doodsangsten uit bij het „handje-poten” langs allerlei scherven en mosselschelpen en de baas gaat maar rustig door en veegt hoogstens een te fel bloedende schram even aan zijn manchesterbroek af. In het loodsje, waar het lekker rommelig en op donkere dagen zelfs overdag nog schemerig is, word je dan in de praktijk van het vak en van het leven opgeleid en niet het minst in die van „het Boskoops”, de taal van het oude volk, zoals een leraar uit lange vervlogen jaren placht te zeggen.

Het begint al, als je het loodsje binnenstapt. „Hoe oud ben je?” vraagt de baas. „Zeventien meneer”. „Nou, dan ben je al een soort groot-achtig voor je leeftijd”. Eerste kennismaking met het Boskoops!

„Heb je een zetmes?” zo gaat de conversatie voort. Natuurlijk moet het begrip zetmes wat toegelicht worden en tenslotte haal je een padvindermes voor de dag, in de verwachting, dat dat wel voldoende zal zijn. De baas houdt het in het licht van het bespinnewebde raampje, maar eerlijk gezegd kijkt hij of hij iets onbeschrijfelijk vies ziet. Hij kint het open en roept uit: „Die knainevilder? Dat is geen mes, dat is een stuk zink van de mart en je ken der wel op naar Keule raiel!” Je kennis van het Boskoops neemt al toe. „Kaik”, zegt de baas dan, „da’s een mès!” Uit de diepte van zijn broekzak onder de rode zakdoek komt dan het juiste mes. „Een echte Kunde” en hij laat het openknippen en het ligt te blinken als een kromzwaard van een Turkse scherprechter op zijn vereelde hand. En hij noemt de prijs van zo’n mes, waar je van schrikt, want messen in koper gevat zijn prijzig.

Intussen gaat de opvoeding tot het tuinvak verder. „Heb je een graaf?” Onbegrip in de ogen van elke pas aangekomen leerling, voor wie dit adellijk woord alle mogelijke misverstanden oproept. Gelukkig is de baas het een en ander gewend van nieuwe leerlingen. Hij legt dus uit, wat een niet-adellijke graaf voor functie heeft en waar de schoffel voor dient. Natuurlijk stipt de baas even aan, dat vroeger niemand zonder graaf en schoffel op de tuin werd toegelaten, maar dat hij dit wel over wil stappen. Enfin, er kan begonnen worden.

Een mooi beginkarwei is „vuilrapen”. Als je even aarzelt bij dit vreemde werkwoord, wordt er gelachen. „Ja, jullie in de stad zeggen wieden”. Je krijgt een klein mandje mee, een „vuil-rapertje”. Nu bestaat er geen betere vuurproef voor de liefde-voor-het-vak dan vuilrapen. Inderdaad zijn er mensen, die er geen hekel aan hebben, maar die hebben dan een zeer diep gedachtenleven, waardoor zij zich intens met iets anders bezig kunnen houden, terwijl hun steeds vuiler wordende handen zich over de aarde bewegen, maar voor een jongen vers van Mulo of HBS zit er iets vernederends in. Je te buigen tot de grond en daar het onkruid optrekken is een akelig corvée. Maar al rapende leer je weer heel wat over de onkruidflora van Boskoop: „Apiesmos, kanaries en muurt zijn de hoofdsorten. Het zwarte gras moet je uit het pad peuteren en het kweek uit de kant. Een andere dag ga je schoffelen en je bent pas klaar als je „zwart ligt”. „Overschieters” stop je bijeen goeie ouderwetse baas in je zak om ze later bij de sloot in het water te gooien.

De baas zegt tegen je vader, als hij eens komt kijken: „Tja, die jongen moet nog van alles leren, maar dat komt wel goed, want we doen alles gelijk op”. Dat betekent zoveel als „wat ik doe, doet hij ook” maar als dat oculeren wordt voor de baas, betekent dat voor de leerling dichtbinden! Oud-leerlingen, ga eens met je hoofd dicht bij de grond staan voor een minuut of wat en kom dan eens met een ruk overeind! U zult dan hetzelfde gevoel weer hebben, dat alle leerlingen van nu hebben bij het dichtbinden en dat U misschien al vergeten was. Herinnert U het zich nog? Heel die polder vol zwarte vlekken?

De natte „bast”, die om de spruiten moest, behoorde te „piepen” tussen je vingers, alweer een nieuwe wetenschap.

Een belangrijk onderdeel is ook het varen. „Ik ga vast rooien” zegt de baas. „Breng jij de schouw maar naar achteren”. Ha, een leuk werkje, dat niet moeilijk kan wezen, als je ziet hoe die Boskopers scherpe bochten nemen en door nauwe „hoofdenenden” schieten. Trots gooi je de pennen los, jij zal wel eens gauw naar achteren varen. De kettingen vallen rinkelend langs het „weeghout”, even de kop een eindje uit de kant gedraaid en dan sta je, stoer net als de baas, achterop, een been op het kopplankje, een op het weeghout. Maar hé, zo erg makkelijk is dat varen toch niet. De schouw draait onwillig om haar as. Wat voor was, werd achter en voor je het weet, moet je van voor naar achteren lopen en weer afduwen. De afstand naar achteren valt ook erg tegen, nu je het zo bekijkt. Je tobt met een rood hoofd en de baas roept al: „Hoe zit het? We hebben geen hele dag de tijd!”

Op het laatste heb je het gevonden en je begrijpt niet, dat die

Boskopers daar al niet veel eerder op gekomen zijn: Je gaat vóór op staan en zowaar, je komt tenslotte, waar de baas je hebben wil.

Maar je gevoel van eigenwaarde heeft een hele knak gehad. Op de „hoek” moet je helpen met „ingazen”, stug gaas om een onwillige kluit knopen. De baas kan het, stevig en vlug, maar het valt alweer niet mee. Daar komt de baas alweer aan en tilt duidelijk misprijzend een werkstuk van je op: „Mot je die hangkonten zien, als ze zo meteen bij de handelaar zijn, zit er geen donder meer in!”

Een baas is heus geen beul, ook nooit geweest. Ze menen en meenden het goed, hij houdt van zijn vak en de leerling is gekomen om te leren.

Maar tussen al die vakmensen val je als leek wel erg op. Je weet nog niet veel, je denkt anders en... je praat anders. Zo was er eens een echte Zuid-Limburger, die boodschappen moest doen voor de baas en de man, waar hij moest wezen, kwam mee terug en zei tegen de baas: „Ik ken dat jong niet verstaan, zeg het zelf maar!”

Als je pas in Boskoop bent, voel je je tegenover een gesloten front van gebruiende mannen in manchester. Ze praten vrij hard en hebben grote neuzen en gegroefde nekken, maar als je er een poosje in zit, dan ontvouwt zich een kasten-systeem voor je, waarbij dat van India maar kinderspel is. Het wordt je nu duidelijk, dat je werkt bij een kweker-aan-land, die zijn bomen verkoopt aan een „handelaar”, dat kan dan een Duitse, een Engelse, een Zweedse, een Zwitserse of een Canadese handelaar zijn, al hoor je hem niet anders dan Boskoopers praten als je met je vrachtje aan de loods komt en al heet hij gewoon Boer, Koster of Bulk. Elke handelaar heeft een afgeant, die van tijd tot tijd bij je baas over de „draai” of over de „plank” komt en die tegenwoordig te herkennen is aan een brommer en een leren jas. De lieden die het grondwerk verrichten, heten „ruwwerkers”, maar een „baggerman” is toch weer van een ander onzichtbaar kasteteken voorzien. Trouwens, hij draagt lange lieslaarzen en hanteert een „baggerbeugel”. In de zomer zie je die man soms terug als „kant-maaier”, of als „kroosvisser”, die met een houten hark, die ook al kroosvisser heet, het kroos uit de sloot haalt. Maar niet alleen kroos zit er in die sloot, je vindt er ook „flabbes” en „bullebakshaar”.

Naast Boskoopers bestaan er nog „Voorweggenaaers”, soms hoor je de baas over „langs de Voorweg” praten, of het een ver verwijderde landstreek is. Nu zijn die Voorweggenaaers niet meer te onderscheiden van de Boskoopers, maar zo’n dertig jaar geleden droegen ze daar nog zwarte buizen en spraken nog Boskoopser dan de Boskoopers.

Met eerbied hoort men spreken van de hogepriesters van het vak, de „kasbazen”. Hun woord is wet. Wat die en die kasbaas tegen de „mobium” doet, dat is wat-je-noemt!” Wie als kweker-aan-land zelf een kas heeft, is een kasje hoger dan de kweker-aan-land, zo maar onder de blote hemel. Dan zijn er nog kassen met kapbakken en dubbele bakken, dat breidt de kweekmogelijkheden en dus het aanzien van de bezitter ook weer uit.

Wie het Boskoop niet kent, met zijn taalschat, die honderden woorden rijker is dan het Algemeen Beschaafd, heeft op het punt van taalstudie veel gemist. Gelukkig dat elk jaar weer verse aanvoer van leerlingen komt, die na hun afvoer helpen de wetenschap omtrent het Boskoop te verbreiden. Daar zijn natuurlijk in de eerste plaats de eigenschappen van de planten: „gespoorde” coniferen, „geknopte rhodo's”, „gezette” sparren, in de handel kom je „getekende rhodo's” tegen en „leverbaar goed”, maar er is ook „licht goedje”. Je brengt je dagen door met „inboeten” of pootrozen „ophalen”, op natte morgens ga je „kanthakken” met de „kanthouw” en misschien mag je wel eens helpen „moeren inleggen” in de „moerenhoek” of „zinkelingen afhalen”. Allicht kom je daarbij ook

eens langs de „nestenhoop”, die je op een windstille dag in „de” brand mag steken.

Wie in jaren niet in Boskoop is geweest, weet misschien nauwelijks meer, hoe je een hoek voor het poten „inspant”, hoe je langs het pad de „padlijn” steekt en langs de kant de „kantlijn”.

Dan komt de vrolijke „pootlijn” voor de dag, een „tienduimer” of een „voetslijn”. En dan maar poten op en tussen de knopen, of alleen op de rode, of alleen op de witte knopen. Daarna het „opwippen” als de „regel” vol is, terwijl de baas gaat „doorslaan”. Na een regel of vijf, gaat de baas even „opsteken” want het is juist „opstekenstijd” en constateert voldaan, dat het al begint te „tuinen”. Als de hoek dan maar niet gaat „schragen” ten opzichte van de tuin van de buurman, dan kun je na afloop van het werk met trots je „mooi opgepote hoek” bekijken! Een morgen poten geeft voldoening. Vroeger, in de tijd, dat er nog grote bomen gepoot werden met de graaf, moesten er ook extra lange stokken aan de pootlijn. Bij het poten gebruikt men de roelat, dat is een oude traditie. Er wordt in roeien en duimen gerekend, hoewel iedereen tegenwoordig is centimeters beter thuis is. Het afmeten van de hoek is een secuur werk, waarbij geen fouten gemaakt mogen worden en de lijn moet „rakende mis” tegen het stokje komen.

Het moet de leerling wel eens voorkomen, als was hij in de boezem van een geheim genootschap terecht gekomen. Als het regent of vriest hoor je de baas met de buurman praten over mensen, die je niet kent, begrippen, die je onbekend zijn en zorgen, die je niet deelt, maar later gaat dat allemaal beter. In de crisisjaren, toen de school vol zat met leerlingen en het in Boskoop verre van goed ging, heeft menige baas de leerling deelgenoot gemaakt van zijn zorgen. Het is wel moeilijk als je uit een milieu stamt, dat ver is van het vak en je ontdekt zoveel nieuwe dingen tegelijk.

Dan zie je pas, wat er in de grond zit, dan ervaar je pas, hoeveel zorg de „bomen” vragen en je komt wel tot de erkenning, dat de baas bezielde is van liefde voor het vak, al is de boterham lang niet altijd even royaal.

Als zo’n oude baas eens op stoot raakt, kan hij uitgebreid vertellen, hoe jong hij heeft moeten werken, hoe vroeg hij ’s morgens al begon en de verhalen worden met de jaren mooier, maar voor een leerling is het allemaal nieuw. Vanzelfsprekend hoor je in zo’n loodsje ook dingen, waarbij de haren van je ouders ten berge zouden rijzen, maar al luisterende voelt de leerling zich steeds meer Boskoper worden, ofwel hij ondergaat die verandering onbewust en ontdekt op zekere dag, dat hij ook „bij ons in Boskoop” gaat zeggen. Het Boskoop klinkt helemaal zo gek niet meer, je weet best, waar de „zesduimer” te vinden is, je kent de „hooschop” en je voelt meteen, dat er geen „snee” in de graaf zit, als je hem achterstevoren houdt.

„Vijfhonderd babies in een wieg” is geen onmogelijkheid meer en je praat mee over de „soort lichtachtige kont” van gewassen, die een deftige damesnaam dragen. Het rare kromme mes wordt een werktuig, dat makkelijk in de hand ligt, de schouw richt zich naar elke duw met de „vaarboom” of de „weegpaal” en houdt er niet langer eigenwijze streken op na.

Heel wat jongens, die twee of tegenwoordig zelfs drie jaar in de tuin hebben doorgebracht, kunnen met een zekere erkentelijkheid terugzien op hun leertijd in Boskoop. Menig jongmaatje, dat verlegen de tuin opstapte, is er een voet langer en zelfbewust weer afgestapt en als een oude leerbaas eens wat leest over een benoeming of een jubileum van een oud leerling, die hij de beginselen van alles wat Boskoop is, nog heeft bijgebracht, dan mag hij graag tegen zijn buurman zeggen: „Nou, die heb ik nog op de tuin gehad. In ’t eerst was het een rare snijboon, maar toen ik hem eenmaal „bit-wijs” gemaakt had, dee die voor een Boskoper niet onder”.

Jaap Hage

De „geit” en zijn „baas”.

Voor de boomkwekers in Boskoop is het woord „geit” een begrip geworden. Zijn ze er niet (en dat komt nogal eens voor), dan gebeurt er die dag niets. U moet hieruit nu niet direct de conclusie trekken, dat ze er nooit zijn, maar dat er iedere dag wel eens iets grappigs (of soms minder grappig voor de kweker) voorvalt, dat is een feit.

Het begint al direct, als ze in Boskoop komen en nog zwemmen moeten leren. Op het Reyneveld was een kweker, die twee geiten had. Een had al zwemmen geleerd, de ander moest het nog leren. Op een warme dag werd er een tussenschot (je bedoelt zeker endelboord? Red.) uit de schouw gehaald en Henk moest ook maar eens proberen om de zwemkunst machtig te worden. Hij wilde wel, maar dan moest zijn haar droog blijven. Henk werd te water gelaten met het grote stuk hout en het spelletje van intrekken-spreiden-sluit begon. Na 10 minuten werd er even gerust en even later stond hij uit zichzelf al op, ging weer het water in, pakte het stuk hout en begon van voren af aan. Plotseling werd hij bleek, begon te schreeuwen en te proesten. Wat was er gebeurd? De andere leerling had een touw aan het schut gebonden en was er nu aan gaan trekken. Henk voelde het schut onder zich wegglijden en wist met zekerheid, dat hij het zonder dat stuk hout niet zou redden. Nadat hij 'n keer onder was geweest, werd hij opgevisst en nadat hij zich eerst afgedroogd had, droogde hij zijn kameraad eens lekker af. Zwemmen heeft hij geleerd, al was het met natte haren.

Een ander had zijn baas wijsgemaakt, dat hij nooit zwemmen had geleerd. De baas vertelde hem, dat zwemmen noodzakelijk was en dus werd er een autoband en een zwembroek opgezocht en toen het water in. De baas lette in het begin op hem en werkelijk, Guus zou het wel leren, zei hij. Hij ging met de knechts zwemmen en liet Guus maar wat ploeteren. Op een gegeven ogenblik kijkt hij en ziet net Guus kopje-onder gaan. Hij zwemt er meteen naar toe, maar geen Guus te vinden. Ze worden al ongerust en zijn net van plan te gaan dreggen als ze aan de overkant van de Gouwe Guus zien zwemmen. Hij was eventjes op zijn gemak de Gouwe over gedoken. Dat het water een ontzettende aantrekkingskracht uitoefent op RTS-ers blijkt uit meer geschiedenissen. Een baas tuinde achter een andere kweker en moest drie planken over om op zijn tuin te komen. Nu was er met een van die planken iets bijzonders aan de hand, daar deze iets boven het pad lag. Een leerling moest een hoog opgeladen kruiwagen naar de weg brengen. Bij de eerste twee planken ging alles goed, maar hij dacht niet aan de derde met het gevolg, dat hij met zijn wiel tegen de plank stootte, de plank in het water gleed, de kruiwagen het water werd ingeduwd en de geit over de kruiwagen heen in de sloot dook, waar hij met een hoofd vol kroos temidden van zijn planten dreef tot groot vermaak van degenen, die het zagen.

Een ander waaide bij een sterke Westenwind met fiets en al de sloot in, toen hij een plank over ging.

Weer een ander was in de strenge winter van 1955 door het ijs gezakt en doornat naar de tuin gehold, waar hij met bevroren kleren aankwam. Hij maakte de kachel aan en ontdooidde zich. Hij was net zijn interlock aan het uitwringen toen er een bomenzoecker de loods binnenkwam en vroeg: „of hij er soms last van had”. De jongen merkte snugger op: „Ik ben een paar b(l)adluizen aan het zoeken”.

In de oorlog kregen de leerlingen niet al te veel voedsel in hun kosthuizen en als je dan van goeie huize was, bracht je al je zakgeld bij een aardappelhandelaar in het Reyerskoop, wiens vrouw heerlijk erwtensoep kon koken.

Zo gebeurde het op een dag, dat een leerling tegen zijn baas zei: „Baas, vanavond ga ik ook eens erwtensoep kopen”. „Je doet maar, Guus”, zei de baas, „als je er maar voor zorgt om niet te veel te eten”. Guus ging die avond en at heerlijk. De volgende dag om half negen: geen Guus te zien, om negen uur: nog geen Guus verschenen. Z'n patroon wachtte niet langer, greep zijn fiets met surrogaat-banden en horrelde naar het kosthuis.

„Of Guus thuis was, meneer?” „Jazeker, hij ligt ziek in bed”, was het antwoord. De baas wilde de patient even bezoeken en vroeg of dat mogelijk was. Dat zou wel gaan en de baas de trap op naar Guus z'n kamer. Bij het binnenkomen zag hij geen hoofd boven de dekens, maar hij bemerkte wel, dat er iets onder lag. Hij trok eens aan de lakens, maar bemerkte, dat deze krampachtig met twee handen werden vastgehouden. Toen bij het voeteneinde maar eens gekeken en daar kwamen een paar schoenen, een stuk van een broek en verder de hele aangeklede Guus tevoorschijn. Meneer had maagpijn van de erwtensoep, maar de baas dacht, dat hij nog wel een geschikt karweitje voor hem had en of hij dus maar mee wilde komen. Op een dag stond een leerling, die in Assen woonde, aandachtig en onbewegelijk in de sloot te kijken. Zijn baas vroeg, wat hij daar voor merkwaardigs zag. „Oh, baas”, was het enthousiaste antwoord, „hier zit een beestje in het water, dat telkens roept en daarginds zit er ook een. Ze roepen blijkbaar naar elkaar”. De baas keek hem eens aan en ging aan het goede verstand van zijn leerling twifelen. Plotseling was het er weer... het gekwaak van de kikkers. Toen zijn baas er later nog eens over nadacht, kon hij het zich wel indenken, want iemand uit Drenthe ziet nu eenmaal niet iedere dag een kikker.

Vele verhalen kunnen de bazen aan ons, tegenwoordige leerlingen van de R.M.T.S., vertellen over oud-leerlingen, die soms zulke domme, maar toch ook weer grappige streken uitgehaald hebben. Als zo'n baas op z'n praatstoel zit, zeggen wij maar niets en luisteren en de tijd strijkt voorbij en wij strijken al nietsdoende 's Zaterdags ons geld van zo'n verloren ochtend op.

Ad Veerman

De „Kunstmoeder” en de geit.

Het is de tuinbouwschool aan te zien, dat zij reeds 60 jaar onderdak verleent aan leerlingen, die uit het hele land naar Boskoop komen om hier hun opleiding te genieten als boomkweker, maar die dan bij nader inzien toch maar liever drogist, fotograaf, vertegenwoordiger of iets dergelijks worden. Maar dit artikeltje wijd ik niet aan de tuinbouwschool, maar aan de kostjuffrouw, die ook al heel wat te stellen heeft gehad en nog heeft met de „geit”. Op een regenachtige avond heb ik enige van deze dames, die in het Reyerskoop wonen, bezocht en gevraagd, wat ze zoal met „geiten” meegemaakt hebben. En dan kwamen de verhalen los.

Het gebeurde op zekere dag, dat er geen school was en dat er niet op de tuin gewerkt hoefde te worden. Een van die jongens dacht er over zijn dag nuttig te besteden door een fietstocht te gaan maken door de schone omstreken van Boskoop. Nu ontbrak het hem niet aan moed, maar wel aan geld, wat niets bijzonders is, als je geit bent. Z'n kostjuffrouw had dit gemerkt en gaf hem een gulden om daar onderweg iets voor te kopen. De jongen was dolgelukkig, stapte direct op zijn fiets en verdween uit het gezicht van zijn „kunstmoeder”.

Toen hij 's avonds thuis kwam vroeg zij hem, wat hij voor

het geld gekocht had. „Niets”, was het antwoord. Nu moet U weten, dat deze jongen nogal op de penning was. Wat had de handigerd gedaan? Hij was naar een boer gestapt en had om water gevraagd. Zij hadden hem een glas melkgegeven, hij had zijn brood erbij opgegeten en had de gulden in zijn zak gehouden. Toen vroeg zijn kostjuffrouw, was hij nu met die gulden ging doen. Het laconieke antwoord was: „Als U het niet erg vindt, breng ik hem naar de spaarbank.”

Zo iemand moet het wel ver gebracht hebben in de wereld. Misschien is hij wel directeur van een bank geworden of is hij op het ministerie van Financiën terechtgekomen. . .

Dat er meer geiten zijn geweest, die arm waren, blijkt uit het volgende verhaal: iedere avond ging hij wandelen en niemand wist waarheen. De anderen gingen om 10 uur, maar hij om half zeven. Tot een van de jongens uit zijn kosthuis er achter kwam, dat iedere avond het postkantoor met een bezoek werd vereerd. Wat deed hij daar? Een vraag, die vroeg om opgelost te worden, dus de volgende dag ook om half zeven naar het postkantoor. Hij wandelde met hem mee, stapte als eerste binnen en was dus ook als eerste aan de beurt. Hij kocht een paar postzegels en wist opeens wat de ander er toe bracht om iedere avond naar het postkantoor te gaan. Natuurlijk een meisje! Drukke briefwisseling! Hij betaalde en zijn vriend was aan de beurt. Maar deze maakte helemaal geen aanstalten om naar het loket te gaan. Hij stond bij een der schrijftafels en toen zijn vriend naar hem toestapte om te zeggen, dat hij aan de beurt was, was het antwoord, dat hij daarvoor niet gekomen was en weer met hem meeging. De ambtenaar verbaasd achterlatend, stapten ze het kantoor-tje weer uit. Wat hij daar nu gedaan had, vroeg de vriend. „Ik ga daar altijd mijn pen vullen, dan hoef ik geen potje inkt te kopen”, was het nuchtere antwoord.

Dat de kostjuffrouwen soms echte „kunstmoeders” zijn, bewijst het volgende verhaal: Het gebeurde in de oorlog, dat er in een kosthuis een onderduiker was, die op school zat. Op een dag was er huiszoeking en de jongen ging snel naar een ander. Toen het gevaar geweken was keerde hij weer terug in zijn pension, doch hij was nog maar net thuis, of er was weer huiszoeking. De „grüne Polizei” zei, dat er absoluut joden in huis moesten zitten en weer werd het hele huis omgekeerd en de R.T.S.-er werd gevonden. Hij moest mee naar het bureau en de kostjuffrouw ook. In de cel gezeten vroeg ze hem of

hij nog belangrijke papieren bij zich had. Hij haalde uit zijn laars een heel belangrijke brief voor de ondergrondse en gaf de brief aan zijn kostjuffrouw. Even daarna werd hij weggehaald en gefouilleerd. Zijn kostjuffrouw heeft de brief bij kleine stukjes opgegeten. Zij heeft daarmee het leven van deze jongen gered, want toen zij aan een onderzoek werd onderworpen en ze niets vonden, mocht zij na twee dagen weer naar huis en de jongen werd wel op transport gesteld, maar kreeg de kogel niet.

In deze tijd belde er ook eens een jongen aan bij een van deze dames en vroeg of ze nog een kamer voor hem had, want hij kwam op de R.T.S. voor een Ausweis. Ze zei, dat ze wel een kamer had, maar geen bed dat voor hem geschikt was. „Och”, zei de 2 meter 8 lange jongen „dat is geen bezwaar, want we hebben thuis nog een reservemaat-bed staan en dat wordt dan wel hierheen gestuurd”. Het probleem was opgelost en hij had een kosthuis.

In 1932 was er een figuur op school, die bij alles, wat er gebeurde, de leidende persoon was. De heer Moerlands had het dragen van petten voor de jongens verboden maar deze figuur had gehoord, dat de Prins van Wales een hoed droeg en hij zei „Als hij een hoed draagt mag ik het ook doen, want ik ben de prins van de R.T.S.” Hij nam een oude hoed, knipte het bolletje eruit en na een week droeg de hele R.T.S. een dergelijk hoofddeksel.

Er valt nog ontzettend veel over de belevenissen in kosthuizen te schrijven, maar daar er maar een beperkte ruimte is afgegaan moet ik het hierbij laten. Dat de jongens van nu nog even veel honger hebben als toen, wilt U wel aannemen en dat ze tegenwoordig ook nog wel eens soda i.p.v. suiker tussen het brood doen, of dat er een dienstmeisje stroop in de schoenen van een van de jongens doet, of dat er een lepel pap naar een ander z'n hoofd wordt gegooit, of een ei op iemands hoofd stukgeslagen wordt, het zijn dingen, die zo'n kostjuffrouw dagelijks meemaakt.

En U kunt het geloven of niet, maar zo'n kostjuffrouw blijft er jong bij. De dames, die zo welwillend zijn geweest om mij enige „stories” te vertellen, zijn allemaal boven de zestig, maar als U ze ziet bent U het met me eens en ik denk, dat het daarom is, dat ze het zo lang hebben volgehouden.

Ad Veerman

Het ontstaan van het woord „Geit”.

De opdracht, verstrekt aan de schrijver van deze woorden, was geen gemakkelijke: Hoe is het woord geit ontstaan? Uit welke bron is deze uitdrukking geput? Op welk historisch fundament zetelt de geit, die voor de school komt te staan? Niemand kan het weten. Lang nadenken heeft tenslotte wel een periode opgeleverd, waarin „de geit” geen staande uitdrukking was. In het begin van de dertiger jaren sprak men positief niet over geiten, slechts over tuinbouwleerlingen, kortweg leerlingen en het is zeker na 1935 dat de uitdrukking „geit” ontstaan is. Met de naam is ook het wezen van de leerling veranderd. Misschien is het een teken van ouderdom, maar velen denken nog graag terug aan de prae-geitese dagen, de tijd dat de leerlingen een vast onderdeel van het Boskoopse leven waren. In die dagen was er geen uitvoering, waar men geen leerlingen ergens aan een tafeltje zag zitten, dikwijls zonder kaartje binnengekomen, dat wel. Men herinnert zich dan hoe zulke jongens van tafel naar tafel gingen met het verzoek: „Kun je me soms een piek lenen tot morgen?” Zo'n piek was toen goed voor vier voorburgjes of vier biertjes. . .

In die tijd was er een zekere animositeit tussen de Boskoopse jongens en de leerlingen. Volgens de legende heeft in het oude Klaassen het bloed wel eens aan de muur gezeten na botsingen tussen deze vijandige groepen. De oorzaak van dit

conflict? Natuurlijk: de vrouw. Zonder twijfel loopt in Boskoop nog menige dame met grijzende of zelfs al grijze haren rond, wier eerste schreden op het liefdespad geleid werden door een leerling, maar positief niet door een geit. Toen die naam ontstond was het „appel” van de leerlingen al behoorlijk getaand.

Hoe kwam het dat in het prae-geitentijdperk de R.T.S.-er zo'n grote rol speelde in het Boskoopse leven? In de eerste plaats gingen velen niet met het week-end naar huis, de verbindingen waren toen niet zo gunstig als nu. De hele zondag hingen zij op hun kamer rond, maar bijvoorbeeld bij sterk ijs zag men hen bij tientallen op de ijsbaan. Er was zelfs een tijd dat de R.T.S. een oersterk elftal in het veld wist te brengen. De traditionele kermiswedstrijd tussen Boskoop, dat toen nog „Boskoopse Boys” heette en het elftal van de tuinbouwschool was de gebeurtenis van het jaar, waar heel Boskoop voor uitliep. Ook is het wel gebeurd dat de leerlingen het Boskoopse elftal versterkten.

Boskoop was toen nog een echt dorp en de leerlingen kwamen van heinde en verre, niet zoals nu na een grondige voorselectie en een jaar praktijk. Zo vers van de Indische boot stapten ze Boskoop binnen, dikwijls nog met de typisch Indische rrr op de tong. Ze rolden vreemdgevormde cigaretjes

en waren in zekere zaken, die we hier niet nader willen definiëren, buitengewoon onderlegd, tenminste als je hen geloven mocht. Er waren er ook, die een poosje op de Zeevaartschool geweest waren, anderen waren gebakken op de Mulo, van de HBS gejaagd of mislukt op allerlei andere scholen.

Zo rond de dertiger jaren waren er tweehonderd van die mannen in Boskoop en je kon ze uittekenen met hun arboripet van groen laken op het hoofd, altijd platzak, dikwijls in moeilijkheden met kostjuffrouwen, hoewel hun studie meest uit ruimere beurs betaald werd dan tegenwoordig. Allemaal waren ze wel eens „tuinziek“ en ze misten de ernst, die de jongens van tegenwoordig kenmerkt. Ze waren een kleurige noot in het dorpsleven. Om negen uur waren ze „op het dorp bij de brug“, wachtend voor catechisaties en zangverenigingen, natuurlijk op een Boskoops meisje „Ome Chris“ pa-

trouilleerde dan wel eens over het dorp en zei eens op een morgen „Zeg vrind, jij gedraagt je op het gebied van de liefde al als een vent, vertel me nou eens precies hoe een kapbak in elkaar zit.“

Er is een leraar met herinneringen aan die tijd, die wel eens terugverlangt naar die echt dwaze jongens uit dat voorgeitse tijdperk. Hij verklapte eens dat hij wel eens piekert of het zoveel uitmaakt of je onbezorgd jong bent geweest of vroeg ernstig. Heus de jongens hadden toen ook huiswerk maar zij importeerden de nieuwe danspassen.

Moge de geit ook nog eens zo'n gloriëtijdperk beleven en weer bij het straatbeeld gaan horen zoals de hefbrug en het raadhuis.

Jaap Hage.

Oud-Boskoop.

De oorsprong van Boskoop ligt in het grijze verleden. Omstreeks het jaar 900 lieten de graven van Holland hier een hofstede bouwen, waaromheen langzamerhand een gehucht ontstond, dat later een sterkte werd van de graven van het Hollandse Huis, ten Bussche genaamd. Korte tijd later heette het Buchiscope en tenslotte door de jaren heen Boskoop.

Nauw verband met de geschiedenis van Boskoop houdt die van de abdij van Rijnsburg, welke abdij van Graaf Willem in 1222 100 pond ten geschenke kreeg om van Gijsbrecht van Amstel diens goederen in Boskoop te kopen.

In die jaren waren ter plaatse, waar zich thans de kwekerijen bevinden, zware bossen met moerassen en veenplassen, die langzamerhand in bouwland werden herschapen. Omstreeks 1500 werden er in Boskoop reeds vrucht- en sierbomen voor de handel gekweekt en in 1600 telde men hier reeds 20 kwekerijen. Rondom 1700 werd Boskoop steeds meer bekend om zijn vruchtboomcultures. In 1750 begonnen de kwekers reeds zelf naar de verschillende markten te reizen om daar hun produkten te verkopen en relaties te maken. We kunnen dus rustig aannemen, dat toen de binnenlandse handel al een feit was.

De buitenlandse handel dateert slechts van korte tijd later, toen in 1778 een zekere Pieter Brakel adressen kreeg van Engelse kwekers en is dus vrij zeker aan te nemen, dat deze Pieter Brakel de eerste Engelse handelaar in Boskoop was. Met het bereizen van andere landen werd in 1850 een aanvang gemaakt door Gerrit Alberts, die toen Duitsland bezocht. Kort daarop trok men reeds naar Engeland en Amerika. Het behoeft geen betoog, dat de cultures intussen geweldig

De oude brug

waren uitgebreid, naast de vruchtbomen en aardbeien. In 1890 zijn de coniferen, Buxus, Azalea's, Pionen, Rhodo's, rozen en heesters reeds hoofdzaak geworden.

In 1861 werd de Pomologische Vereniging een feit en het is deze vereniging, die voor de bloei van Boskoop van onschatbare betekenis is geweest. Zij gaf vakboekjes uit, plaatwerk met beschrijvende teksten voor vruchtsoorten en organiseerde voordrachten over het boomkwekerijbedrijf in al zijn onderdelen. Herhaaldelijk nam de vereniging deel aan binnen- en buitenlandse tentoonstellingen en reeds in 1874 besloot men tot het oprichten van een proeftuin. Pogingen tot het oprichten van een tuinbouwschool hadden eindelijk succes en in 1898 werd de stichting van zo'n school een feit.

Vele Boskopers in die jaren hebben op de Tuinbouwschool hun opleiding genoten en een groot aantal jongelui van buiten Boskoop zijn na hun opleiding over de hele wereld uitgezwermd. Prachtige tentoonstellingen zijn er in Boskoop gehouden en reeds in 1911 besloot men een bloemententoonstelling te organiseren, die nu nog met ere wordt genoemd. Gezien de gebrekkige middelen uit die tijd op het gebied van verwarming enz. moet men voor het organiseren en de resultaten van zo'n tentoonstelling de grootste bewondering hebben. Deze show is bezocht door duizenden mensen en bracht Boskoop een wereldreputatie. Zij werd in 1913 gevolgd door een even prachtige rozententoonstelling en verder zijn er in de loop der jaren nog verschillende grote en kleine tentoonstellingen georganiseerd die alle stuk voor stuk Boskoop's roem ten toon spreidden.

Het is bijna ondoenlijk namen te noemen van bekende Boskoopse kwekers, die aan al deze tentoonstellingen meewerkten of leiding gaven, doch voor één willen wij in dit over-

De oude Dorpsstraat met hotel „Klaassen“.

zicht gaarne een plaats inruimen, nl. voor de heer J. H. van Straten van Nes, de grote organisator, stuwer en leidinggever, wiens naam onverbrekkelijk met deze tentoonstellingen is verbonden geweest. Bovendien een beminnelijk mens, een correct gastheer, aan wie Boskoop veel, zeer veel te danken heeft. Zonder alle vooraanstaande kwekers en handelaren ook maar iets te kort te willen doen, behoort hier toch te worden vastgelegd, dat de heer van Straten van Nes zijn hele leven heeft gewijd aan Boskoop en haar belangen en die belangen in de ruimste zin van het woord heeft gediend.

Thans een kort verslag over ons dorp zelf: in het jaar 1500 telde men in Boskoop 40 huizen met 300 inwoners, welke getallen in 1672 veranderden in 150 huizen en 800 inwoners, in 1905 uitgroeiden tot respectievelijk 1200 en 5400. Hoe het getal der huizen nu ligt, weten we niet, maar toch dient hier gememoreerd te worden, dat het inwonersgetal de laatste 50 jaren slechts ternauwernood is verdubbeld.

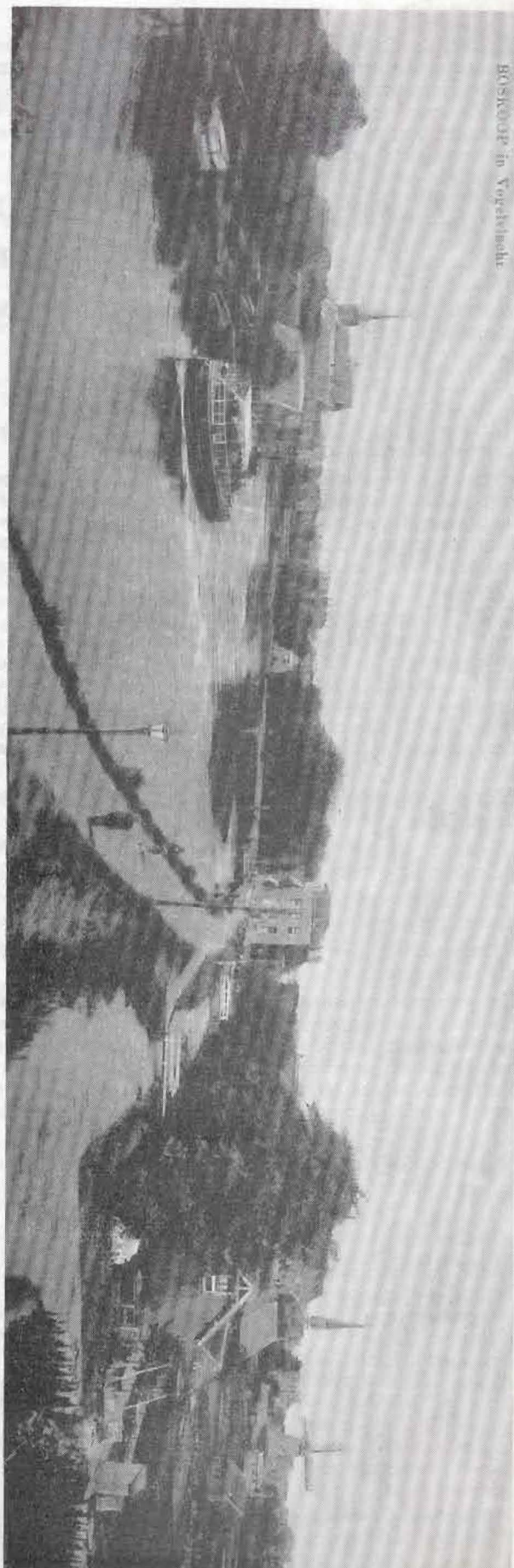
Gelukkig is de boomkwekerijoppervlakte sneller uitgebreid en van de 20 kwekerijen in 1600 met een oppervlakte van enkele ha. is thans het centrum ongeveer 500 ha. groot en het laat zich niet aanzien, dat in de nabije toekomst dit areaal zich zal wijzigen. Wel is Boskoop in de loop der jaren sterk van aanzien veranderd en om deze veranderingen eens goed in ogenschouw te nemen, nodig ik U uit Boskoop in vroeger jaren eens te bekijken.

Konden we in vroegere jaren in den Ham de prachtige kastanjabomen in de tuin van notaris Maarschalk bewonderen, als je met de „Boskoper” aan de steiger arriveerde, konden we in het sfeervolle hotel Klaassen door Hendrik worden ontvangen, zien we in onze herinnering nog de prachtige beukebomen op het kerkhof, het onder hoog geboomte schuil gaande „Zuik”, de fraaie laan iepenbomen van de Bulkse brug naar de Zwarteweg, de smalle, kronkelende Biezen met hier en daar een petroleumlantaarn om dan via de Biezentocht en de smalle Voorka weer in het dorp te komen. Met alle respect en begrip voor de moderne tijd en zijn verkeersbehoefte denken we toch met weemoed terug aan de gezellige dorpsstraat Oost- en Westzijde, aan het prachtige brede water van het Torenpad en de oude kastanjabomen op de Achterka. Waar is dit alles gebleven? Opgeofferd aan verkeersproblemen, te land zowel als te water: ongetwijfeld grote verbeteringen op allerlei gebied, maar waar is de dorpskern met zijn gezelligheid gebleven en is alles er dan zo veel fraaier op geworden?

Als de oud-leerlingen der R.T.S., vooral diegenen, die hun schooljaren hier doorbrachten in de eerste 25 jaren van het bestaan der school, straks Boskoop weer eens bezoeken, zullen zij zich de ogen uit moeten wrijven om al die veranderingen te verwerken. Hopelijk zullen vele van hen met weemoed terugdenken aan 't gezellige dorp van hun tijd, aan hun school, die door de jaren heen grondig is gewijzigd. Zullen zij zich de onmogelijk hoge brug, die toegang gaf tot de school en de proeftuin, nog voor kunnen stellen?

Ongetwijfeld zullen alle Boskoopse inwoners en ook de oud-leerlingen der R.T.S. uit de jaren tot 1930 ongeveer al deze veranderingen en verbeteringen toejuichen, maar toch is er tevens iets verloren gegaan, dat nooit meer te vervangen zal zijn. En dat is de intieme gezelligheid van het echte dorp, van een sfeer, zoals alleen hotel Klaassen die maar bezat, het hotel, waar ook de oud-R.T.S.-ers de meest aangename herinneringen aan zullen hebben en waar ook zij veel genoegenlijke en vrolijke avonden hebben beleefd.

En is Boskoop er nu zo veel mooier op geworden? Vergelijk nu eens de onmogelijke hefbrug met de oude draaibrug, de Galerij met de oude Dorpsstraat O.Z., de Onderweg met de Dorpsstraat W.Z., wie eerlijk is — kiest het oude met al zijn tekortkomingen.

En dan tenslotte een der hoogtepunten in 't Boskoopse zakenleven: de kermisweek. Wie herinnert zich niet de propvolle Dorpsstraat in die week met al zijn sfeer in diverse café's van vroeger? Vergelijk dan eens Boskoop met de kermisweek van thans? Niets te doen van onderling betalingsverkeer, niets geen drukte, niets geen gezelligheid.

Nee, geachte lezer, van het oude Boskoop is niet veel meer over: met weemoed denkt de echte Boskoper terug aan alles wat hij verloor en o zo weinig voor terugkreeg. Hopelijk zullen de oud-leerlingen der R.T.S. van die jaren met dezelfde weemoed aan die tijd terugdenken, toen ook zij soms de draai niet meer konden vinden in de duisternis.

C. Bulk

De alleroudste leerling.

De alleroudste leerling ontmoette ik eerst op de Utrechtse plantenbeurs en daarna nogmaals onder vier ogen.

In 1880 werd hij geboren en in 1898, dus precies 60 jaar geleden, was hij een van de alleroudste leerlingen van de Rijkstuinbouwwinterschool, waarvan de leerlingen in dat jaar hun onderricht ontvingen in het oude raadhuis bij de brug in de raadszaal.

Het is een ongelooflijke gebeurtenis voor een jongeman als mijn persoontje, slechts drie en twintig jaar oud, om te praten met iemand die acht en zeventig lange jaren achter de rug heeft en nog net zo actief is als toen hij naar de wijze woorden luisterde van de eerste directeur der R.T.W.S., de heer Klaassen.

D. G. Wiegand Bruss in de naam van deze man, die 60 jaar lang de operaties van onze R.T.W.S. heeft kunnen volgen, er nog jonger uitziet dan menig een van zestig en daarbij nog ten volle actief is. Bij het vorige jubileum bleek de heer Bruss op één na de oudste leerling te zijn geweest, doch hij heeft thans dit R.T.S.-record gebroken. Mag ik dan namens Arbori hem van harte feliciteren met dit jubileum, dat ook het zijne is.

Met zijn 78 jaren heeft hij ons een schrikbarende hoeveelheid te vertellen.

„Geit“ is hij nooit geweest om de eenvoudige reden, dat deze instelling toen nog niet bestond.

Het woord „geit“, ons door de Boskopers geschonken, is thans een ere naam geworden (zie monument).

Getuige de verhalen van de heer Bruss werd deschoolindertijd als een waardeloos object beschouwd.

De geitenstreken waren er toen echter ook al. Een voorbeeld: De heer Klaassen, de toenmalige directeur (overgeplaatst uit het Westland), werd elke dinsdag getergd door een draaiorgel, dat kwam jengelen voor het lokaal, waarlesgegeven werd. De heer Klaassen hield op met les geven, zodra hij dit instrument hoorde. Tot groot vermaak van de leerlingen. Na deze

ontdekking werden de toen nog jonge hoofdjes bij elkaar gestoken en werd overeengekomen voor de orgelman een gulden bij elkaar te brengen. Een gulden was toendertijd een heel bedrag.

Met als gevolg, dat de man een hele dag voor het venster kwam musiceren, tot groot genot van de leerlingen en tot ellende van de directeur. Het plan was tot in de perfectie uitgevoerd. Men had een stokje aan een draadje bevestigd en dit uit het raam gehangen om iedere keer, als de boomteeltkundige zijn les wilde hervatten, de solist buiten een teken te geven om zijn concert weer aan te vangen.

Meerdere leraren uit die tijd werden door de heer Bruss opgesomd. Bijvoorbeeld Dr. Vuyk, bioloog, die de vakken natuurkunde en plant- en dierkunde doceerde. Hij was zeer geliefd onder de leerlingen en deed overal aan mee, ook buiten de schooltijden.

De heer Vellinga, toen tevens hoofd van de openbare school, gaf de vakken handelsrekenen, boekhouden enz.

De heer Ebbinge, schoonvader van dhr. Theo Brans was directeur van de plantenexportvereniging „De Hortus“. Bijzonder weinig mensen schijnen van deze vereniging nog iets af te weten, de heer Bruss alles. De heer Ebbinge gaf les in o.a. de Gentse Cultures.

En nu nog iets over de levensloop van de heer Bruss zelf. Hij woont thans in het rusthuis „Braamhage“ te Soest, waar hij echter weinig is, gezien zijn bijzondere activiteit. Hij is een geboren Boskoper. Zijn vader was juwelier in de Dorpsstraat. Nadat hij zijn diploma had gehaald heeft hij een tijd gewerkt bij de fa. Maurice Verdonk in België in de Azalea's. Daarna was hij een half jaar in Duitsland en een jaar in Engeland.

Terug in Boskoop ging hij reizen op Amerika en stichtte samen met de heer v. d. Weiden de firma v. d. Weiden & Co. Wij hopen van harte, dat hij nog vele jaren met ons mag doorbrengen en wensen hem voor nu en in de toekomst nog veel geluk en voorspoed toe.

H.D.

Gedachten bij de Boskoopse oudheden.

Een oude baas op de Utrechtse beursinformeerde laatst: „Hebben ze in Boskoop die oude bomenkarren nog?“ Hij was teleurgesteld toen hij hoorde, dat we nu de bomen, die maar kleiner en kleiner worden, vervoeren met aanhangertjes aan auto's en karretjes achter bromfietsen en gemotoriseerde bakfietsen. Het was een hele slag voor de man; hij was ook niet meer in Boskoop geweest sinds de dagen van de aardbeienpotjes, de Haagse met de ooievaar, de Rotterdamse met het wapen van die stad. Voor hem was Boskoop nog het Boskoop van het museum, toen de haast nog een onbekend verschijnsel was...

Het is moeilijk voor de jongeren, zich die dagen voor te stellen, dagen, die lang waren: van zes tot zes, van vijf tot zeven uur

soms. Men begon toen bij de brug te tellen, dwz. al het Boskoopse personeel vertrok op een bepaald uur van het centrale punt, de brug. „Jan schiet op, het volk loopt al!“ Er werd gewerkt volgens eeuwenoude methodes en de vruchtbomenteelt was een belangrijk onderdeel, de afhaalmessen in het museum vertellen er nog van. Daar was de entwaspan, die verwarmd werd met een turf, die je op moest pakken met een dubbele teende bij wijze van tang. De geur van turf-met-entwas kon je van tuin tot tuin in de hele polder ruiken. De kweker ging in zijn bombazijnen broek van boom naar boom. Hij stond op zijn klimbank en entte de hele dag in de winter. Hij wist nog niets van typen, hoewel hij aardig idee had van tussenstammen, maar dat de Boskoopse grond niet geschikt zou

zijn voor deze teelt, kwam toen nog bij niemand op. In de zomer had hij zijn aardbeien, daarvan getuigen in het museum de potjes en de hoorn van de hoofdmans van de aardbeienhuis.

Wanneer men de oude verhalen mag geloven, is er in onze dagen geen gebeurtenis meer, die de aankomst van de aardbeienhuis evenaart! „Je kon hem in Gouwsluis al horen blazen op die schelp” zeggen de zeer oude Boskopers. In onze dagen, vol van mechanische geluiden, hoor je niets meer.

En Boskoop wachtte bij de brug op die schuit. De opbrengst werd in een groot boek bijgehouden. Nu vindt men de exportstatistiek in de krant en poogt daaruit, conclusies te trekken. Een stuiver was toen een heel bedrag, een gulden was het dagloon en voor dat geld werkten men dan van vroeg tot laat. Hieruit spreekt wel zeer sterk de verandering der tijden. Nu is het dagloon met alle lasten, die tenslotte ook loon zijn, ongeveer achttien gulden. Denk niet dat men van die gulden enige weelde genoot, zeker wanneer men hoort van het halve flesje drank van zesendertig cent, zesendertig procent van het dagloon, waarom men placht te loten. Geen arbeider zou nu meer denken aan loterijen om een bedrag van omstreeks zeven gulden. De aantrekkelijkheid van het halve flesje is ook gedevalueerd. De melkboer heeft bij de pakloodsen de plaats van de drankhandelaar ingenomen.

De oude Boskoopse kranten zijn ook getrouwe getuigen van het leven in vroeger jaren. Zo bijvoorbeeld rond de jaren negentig. Smalle wegen, waar geen auto plaats op zou vinden, leidden naar het dorp. Er moet nog een ezelkar gereden hebben, die een van de bezienswaardigheden van het dorp was. Dagelijks kon men per boot naar Gouda, Leiden en Amsterdam. Moest men naar Aalsmeer, waar men toen ook bomen kweekte, dan was dat een dagreis. Laden in Alphen was een gebeurtenis, waar beslist een borreltje bij moest. De winter was een tijd van rust, men had niets te doen. Wie in de zomer zwart lag, kon het er een paar dagen op zijn toffels van nemen. De draaimolen moest vóór van der Stam een draai maken op de Gouwe, men kon hem niet zo maar neerpoten.

Toch zat er iets in die Boskopers uit die tijd. In het museum ligt een leerboek van een zekere meneer Vos, die al theoriën over het vak had opgesteld. Er ligt een „Nederlandse Boomgaard”, nu een kostbare antiquiteit, waarin de Boskoopse pomologen hun kennis van fruit, die niet mis was, op schrift stelden, met de hand gekleurde tekeningen, zoals men dat nu nog doet bij het I.V.T. in Wageningen.

Diezelfde mensen kon men 's avonds bij zwak licht in de recht-kamer van Klaassen vinden. Daar bespraken zij de moeilijkheden van het vak, de verwarring in het sortiment en ze gingen aan het schiften en beschrijven om op dat gebied wat orde te scheppen. Men ging vergelijken en belegde tentoonstellingen, alles op een schaal, die ons nu primitief toeschijnt, maar men deed het, men legde de grondslagen, waarop wij voortbouwen. Tja, men spreekt wel van „die goeie ouwe tijd”. Zal men er naar terugverlangen, wanneer men bedenkt, hoe Boskoop toen 's avonds een donker gat was met een enkel gelig lichtstraaltje uit de hartjes van de blinden? Op de dorpsstraat kon men de enkele klompen horen klotsen van de mensen, die er nog door gingen. . . In de schemerige scheerwinkel zaten zaterdag de mannen op hun beurt te wachten, de gebeurtenissen in hun kleine wereld bepratend. Later op de avond ging men dan nog eens kijken, wie er wel met de boot meekwam, men kon dat toen best zien bij een olielantentje. Een klepperman hield toezicht op de algemene veiligheid en riep elk half uur met luider stem, hoe laat het was.

De positie van lantaarnopsteker bestond nog en wie het er op waagde, lopend naar Nieuwersluis te gaan om daar de trein naar het onbekende Noorden te pakken, was dagenlang in het nieuws.

In kleine schemerige herbergen vond men de mensen, die niet oud werden en gemiddeld tien centimeter korter waren dan wij nu. Allerlei ziekten, die nu geen probleem meer zijn, waren toen oorzaak van veel lijden en vroege dood. De vreugden waren gering en kinderlijk in onze verwende ogen. De kermis was nog kermis: er kwamen liedjeszangers uit de stad, een draaimolen en een hardloper met bellen. Men at paling en dronk jenever en dan verviel het leven weer in zijn oude sleur. De dokter en de burgemeester lasen samen de Nieuwe Rotterdammer, de gewone man deed het zonder letters. Naast de Bijbel vond men misschien hier en daar nog een liedjesboekje van de Goudse kermis. Als de blaaspoepen een dag in Boskoop kwamen spelen, dan stond het leven bijna stil. . .

De moraal? Deze mensen hadden ondanks hun primitieve staat een open oog voor de toekomst en zijn mogelijkheden. Zij smeedden ondanks alles, wat wij nu als ongemak betitelen, hun plannen en zij stichtten na jaren praten een Rijkstuinbouwinterschool, waarvan wij nu het zestigjarig bestaan vieren!

Jaap Hage

Planter vertrok uit Indonesië en emigreerde naar Drente.

Emigratie . . . emigratie . . . emigratie . . . Een simpel woord dat dag en nacht spookt door duizenden gedachten: een woord waarvan men 's nachts niet slapen kan en dat menigeen heeft wakker gehouden.

Emigratie . . . Canada, Amerika, Australië, Nieuw-Zeeland, in één adem worden ze genoemd: Nederland is overbevolkt en ik kan geen werk meer vinden. Van alles heb ik geprobeerd, maar het wil niet lukken. Emigratie-centrales draaien op volle toeren, pluizen voor U uit, welk land voor U het geschiktste is. Na maanden van voorbereiding gaat U weg, een onbekende toekomst tegemoet. Nou ja, onbekend. . . Relaties in de vreemde vangen U op en helpen U aan werk.

Misschien is het daarom, dat het tegenwoordig niet meer zo'n opschudding verwekt als men gaat emigreren. Eerlijk gezegd is de romantiek er wel een beetje van af gegaan. Nee, dan vroeger zult U zeggen. Kerels die nergens voor stonden en onvermoeid, dag en nacht, in onmetelijke oerwouden, hun

eigen bestaan opbouwden. Maar dat was vroeger, dat was in de tijd van. . . Pardon, wat zegt U daar. Vroeger? U schertst, of nee. . . U weet niet beter!

Midden op de Drentse heide, tussen veenplassen en dennebomen bouwde nog maar enige jaren geleden een emigrant zijn eigen farm. Wist U dat?

Langs de Verkeersweg van Beilen naar Hoogetveen, honderdvijftig meter van de straatweg, ligt de Nerts-farm van de heer L. H. Aarts (1943). Een emigrant in het oude landschap. Voordat de heer Aarts zich in Nederland vestigde, was hij werkzaam op een tabaksplantage in ons voormalige Nederlands-Indië. Als vele anderen was het hem onmogelijk om daar te blijven. Door bemiddeling van een broer kocht de heer Aarts een complex heide en bos langs de spoorweg Assen-Hoogetveen, vlakbij het dorpje Holthe.

„Toen ik in Holland aankwam, moest ik wat beginnen. Maar wat? Tabaksplantages zijn hier niet en van de wind kan ik

niet leven. In Indië zat ik altijd in de vrije natuur. 'k Ben een buitenman en houd veel van dieren: goede raad was duur. Ik besloot een pelsfokkerij te beginnen. . . . Vol élan zit de farmer in zijn landhuisje ons iets te vertellen van zijn nieuw begonnen loopbaan.

„Het begin was niet gemakkelijk. Er moesten bomen worden gekapt om ruimte te kunnen krijgen voor de rennen van de diertjes. Mijn vrouw en ik zijn vol goede moed begonnen. De bomen werd gekapt! We lieten er planken van zagen en timmerden zelf de rennen in elkaar. Met een klein aantal beesten zijn we begonnen. Op het ogenblik hebben we ongeveer 60 vrouwtjes- en 20 mannetjes-nertsen.

Een goede maand geleden was het paartijd. Overenkele weken worden de eerste „baby's" verwacht. De juiste datum is eigenlijk nog een verrassing voor ons. De draagtijd is erg verschillend. Ze varieert zo tussen de 35 en 75 dagen. Gemiddeld mogen we per vrouwtje vier jongen verwachten, wel geteld is dat dan 240. Tweehonderdveertig jonge diertjes, die om verzorging en onderdak vragen. Er zijn wel eens mensen, die zich afvragen, wat ik de hele dag te doen heb, maar dat valt even tegen, hoor".

We lopen langs de rijen hokken. Binnen een omheinde ruimte tussen hoge dennen staan tientallen rennen naast elkaar opgesteld. Kleine, langwerpige diertjes vliegen er door als we voorbijgaan. Het lijken wel marters. Een lang, dun lichaam, watervlug en nieuwsgierig, fonkelende kraaloojes en venijnige scherpe tanden. Bruinzwart (de standaardkleur), zilvergrijs (platina) en bruin-grijs (pastel) zijn de meest gangbare kleuren, vertelt ons de heer Aarts.

„Er zijn er natuurlijk wel meerdere, maar we moeten ze op een gegeven ogenblik ook kwijt kunnen. De prijzen zijn nu eenmaal niet van dien aard, dat we het er wel op kunnen wa-

gen. Een standaardvelletje, een bruinzwarte dus, daar betaalt met op de veiling nog altijd ongeveer f 60,— tot f 100,— voor, terwijl de kleuren variëren van f 100,— tot f 150,—.

Maar daar moet dan ook een jaar lang voor gewerkt worden. Als de jongen straks worden geboren, breekt voor ons een drukke tijd aan tot eind november, begin december. Dan worden de dieren van hun huid ontdaan. Aan deze bezigheid had ik vooral in het begin een gruwelijke hekel. Bijna een jaar lang heb je de beesten gevoed en verzorgd en dan moet je ze eigenhandig doden. Veel pijn hebben de dieren trouwens niet. We stoppen een nerts in een stopfles, latendaar een paar druppels chloroform in lopen en het beestje begint rustig te slapen en dan zo diep, dat-ie nooit meer wakker wordt. Als de pels er af is, gaan we de huiden ontvetten (anders werken de zuren later in). Als ze gelooit zijn sturen wij ze naar de grote veilinghuizen in het buitenland. Momenteel doen we dat naar Duitsland. Een veiling duurt van januari tot ongeveer maart. Pelzen, die na die tijd worden geveild, zijn meestal niet van de eerste soort. En dan begint het weer opnieuw, de pelzen zijn nu weg en aanstonds zijn de nieuwe er weer."

Dag in, dag uit is de heer Aarts bezig in de Drentse heiderimboe een bestaan op te bouwen. Samen met zijn vrouw. Een pionier van de oude stempel, vastberaden en enthousiast.

Misschien bekruipt U de nieuwsgierigheid de farm te willen zien. De heer Aarts en diens vrouw zijn vriendelijke, gastvrije mensen, maar voor het bezichtigen van het bedrijf is helaas geen gelegenheid. Niets voor niets streek de farmer in deze stille omgeving neer. Als U toch een nerts-pelsje wilt zien, koop dan eens een bontjas voor Uw vrouw. Ze kosten maar f 30.000,—. Nu ja, het hoeft met Kerstmis nog niet. . . .

„Madi"-Aardewerk

Burg. Colijnstraat 69

Boskoop

Telefoon 01727 - 2835

Maakte ook de asbakken ter gelegenheid van het jubileum „van Arboricultura".

„Madi" voor uw relatiegeschenken in aardewerk!

BRASCH & ROTHENSTEIN TRANSPORTBEDRIJF N. V.

BOSKOOP

TEL. 2779

*Expeditie van bomen en planten
over de gehele wereld.*

Vertegenwoordiger: H. A. de Koster, Valkenburgerlaan 37, Boskoop

Cornus florida

Fa. W. Hoogendoorn & Zonen

Boomkwekerijen Boskoop

★

Sinds 1863 kwekerijen met het
meest uitgebreide sortiment
van:

heesters

groenblijvende planten

koniferen

Azalea, Rhododendron, Ilex

Rozen

Catalogus gratis op aanvraag

Wij leveren alles voor tuin en park
Aanleg door het gehele land
Rijk geïllustreerde prijscourant op aanvraag

*J. Abbing & Zonen
Leist*

KWEKERS — TUINARCHITECTEN

D. HUDIG & CO

MAKELAARS IN ASSURANTIËN
ROTTERDAM

WIJNHAVEN 23
TELEFOON 139360

TELEX 21103
TELEGRAM-ADRES HUDIG

HOFLEVERANCIER

F. KUIPER N.V. VEENDAM

TELEFOON 2293 (K 5987)

SPECIALE CULTUREN VAN:
ROZEN-
EN
VRUCHTBOOM-
ONDERSTAMMEN

DE JUBILEUMFEESTEN
WORDEN GEHOUDEN IN
HOTEL - CAFÉ - RESTAURANT

Florida

BOSKOOP

VASTE PLANTEN

ROTSPLANTEN

GROTE COLLECTIE SIERHEESTERS

RHODODENDRONS

• ROZEN •

CONIFEREN

TUINARCHITECTUUR

KONINKLIJKE KWEKERIJ

MOERHEIM

V/H B. RUYS N.V.

DEDEMSVAART

DRUKKERIJ

Excelsior

LEIDSCHENDAM - Damlaan 2, tel. 01761-1394

VOORBURG - Willemstraat 14, tel. 01700-778857

Waalhofflaan 10, tel. 01700-728230

Damsigtstraat 73 - Hoekweg 1 e

PLANTEX

Coöperatief Expeditiebedrijf U.A.

BOSKOOP, telefoon 3220

ROTTERDAM, telefoon 131311 - 137943

Agenten: K.L.M. en alle buitenlandse luchtvaartmaatschappijen

Vertegenwoordiging: Reisbureau LISSONE-LINDEMAN,
Holland-Amerika Lijn, Cunard White Star Line, Black Diamond Line.

FA. JAC. SCHOEMAKER, BOOMKWEKERIJEN

BOSKOOP - TEL. 01727 - 3256

UITGEBEREID ASSORTIMENT VAN!

BLADVERLIEZENDE HEESTERS

LAAGBLIJVEND - OPGAAND

BLADHOUDENDE HEESTERS

LAAGBLIJVEND - OPGAAND

BOTANISCHE ROZEN

Lemkes & Lonen N.V.

HOFLEVERANCIERS

ALPHEN AAN DE RIJN

GROENE, BONTE
EN BLOEIENDE
KASPLANTEN

FELIX & DIJKHUIS N.V.

Kwekers van sierplanten

SINDS 1887

BOSKOOP

TUINARCHITECTUUR

Grote keuze in
Azalea's, Rhododendrons, sierheesters,
groenblijvende planten, coniferen, rozen
en vaste planten.

THE AMERICAN EXPRESS COMPANY INC.

MEENT 92 - ROTTERDAM - TELEFOON 120.200

EXPEDITEURS
DEVIEZENBANK
REISBUREAU

WORLD SERVICE

DE PIONIERS
DER DIRECTE VAART
EUROPA-
GROTE MEREN

VERSCHEPING VAN ROTTERDAM
ZONDER OVERLADING NAAR MONTREAL
- TORONTO - HAMILTON - CLEVELAND - DETROIT -
MILWAUKEE EN CHICAGO, GEDURENDE HET
ZOMERSEIZOEN. WINTERDIENST - VAN
DECEMBER TOT APRIL - OP DE KUSTHAVENS
HALIFAX N.S. EN ST. JOHN N.B.

FJELL-ORANJE
lijnen

HOOFDAGENTEN: N.V. TRANSATL. SCHEEPVAARTBEDR. ANTHONY VEDER
ROTTERDAM - VEERKADE 1 - POSTBUS 61 - TELEFOON 11.44.20

VERBODEN TOEGANG
BESCHUTSDEKSEL